

Příroda a krajina

Jaroslav Hrabec

Přírodní poměry

málokteré území je natolik přírodně pozoruhodné a pestré jako okolí Hluku. Ojedinělé jednak geologickou skladbou a na ni vázanými půdními poměry, předurčujícími neobyčejný vývoj vegetace a následně na všechny tyto podmínky vázanou faunu. To si uvědomovali přírodovědci všech oborů již před více než 150 lety a věnovali proto tomuto území od té doby také nezvyklou pozornost. Je jen škoda, že zejména v období po II. světové válce a v období socializace venkova došlo mnohdy k nevratným zásahům, které toto ojedinělé přírodní bohatství značně ochudily a v současnosti se již můžeme těšit jen nepatrnými zbytky v literatuře zaznamenaných údajů. I přesto však stále patří toto území k nejzajímavějším a nejcennějším v České republice a mnohdy hranice naší republiky i přesahuje.

Geografické poměry

Město Hluk leží 11 km jihovýchodně od Uherského Hradiště v údolí říčky Okluky na 48° 59' severní šířky a 17° 31' východní délky. Je chráněno ze všech stran návršími pahorkatin a posledními výběžky Bílých Karpat. Hraničí na jihu s katastry obcí Blatnička, Blatnice a Boršice u Blatnice. Na východě to jsou katastry obcí Dolní Němčí a Vlčnov. Na severu pak katastry Míkovíc a Podolí. Na západní straně jsou to katastry Ostrožské Lhoty a Kunovic. Průměrná nadmořská výška Hluku je 233 m, nejvyšší body v okolí jsou Jasenová (409,7 m n.m.), Kobylí hlava (358 m n.m.), Hluboček (366 m n.m.), Babí hora (336 m n.m.). Výměra katastru je 2 840 ha a leží v centrální části Hlucské pahorkatiny, která je součástí rozsáhlé Vizovické vrchoviny.

Vizovická vrchovina¹ je rozsáhlým předhůřím Bílých Karpat a Javorníků na Moravě. Sahá od úpatí pohraničních pohoří až k Dolnomo-

1) DEMEK, Jaromír – NOVÁK, Václav a kolektiv: *Neživá příroda*. Vlastivěda Moravská země a lid, nová řada. Svazek 1. Brno 1992, s. 34–35.

ravskému a jižní části Hornomoravského úvalu. Jedná se o členitou vrchovinu o ploše 1 399 km² a střední nadmořské výšce 338,7 m. Vrchovina je složena převážně z třetihorních hornin, méně z druhohorních usazenin. Střídají se v ní hornatiny, vrchoviny, pahorkatiny a sníženiny. Od východu k západu ji protínají široká údolí Olšavy a Dřevnice, od severu k jihu se dělí na pět základních podcelků.

Hlucká pahorkatina je jihozápadní částí Vizovické vrchoviny. Má ráz členité pahorkatiny o ploše 563 km² a střední nadmořskou výšku 271,7 m. Je složena hlavně z třetihorních usazenin a vyvřelin, méně z druhohorních hornin (v okolí Hluku). Vyznačuje se plochými a zaoblenými tvary s drobnými kotlinami. Osu pahorkatiny tvoří široké údolí řeky Olšavy. Na svazích jsou četné sesuvy. Nejvyšším bodem je Ovčírna (429 m) jv. od Luhačovic. Na katastru města Hluku je tvořena dvěma okrsky, Boršickou pahorkatinou a Hluckou kotlinou.

Boršická pahorkatina je okrsek v jihovýchodní části Hlucké pahorkatiny. Jde o členitou pahorkatinu o ploše 62,88 km², tvořenou flyšovými jílovci, jíly a pískovci. Vyznačuje se širokými krátkými hřbety a vyvýšeninami, oddělenými krátkými průlomovými údolními. Místa jsou menší sprašové překryvy. Nejvyššími body jsou Jasenová (409,7 m) a Hájová (354,4 m).

Hlucká kotlina je okrsek ve střední části Hlucké pahorkatiny o ploše 15,87 km², tvořený křídovými a paleogenními horninami s převahou jílovců. Jde o sníženinu na středním toku říčky Okluky s širokou údolní nivou. Nejvyšším bodem jsou Horní draha (262,6 m).

Geomorfologické jednotky polohy Hluku²

Systém:	Alpsko-himalájský
Subsystém:	Karpaty
Provincie:	Západní Karpaty
Subprovincie:	Vnější západní Karpaty
Oblast:	Moravsko-slovenské Karpaty
Celek:	Vizovická vrchovina
Podcelek:	Hlucká pahorkatina
Okrsek:	Boršická pahorkatina Hlucká kotlina

V současné době se pro charakteristiku geologického, pedologického a biologického vývoje krajiny, tzv. rekonstrukce přírodních krajin, používá stanovení biogeografických regionů – bioregionů, které byly vymezeny kolektivem odborníků v roce 1993,³ na základě kterých jsou vymezeny jednotlivé typy přírodní krajiny. V České republice bylo vymezeno 90 bioregionů. Bioregiony reprezentují jedinečné

2) DEMEK, Jaromír – MACKOVČÍN, Peter a kolektiv: *Zeměpisný lexikon: Hory a nížiny*. AOPK ČR, Brno 2006, s. 47–50.

3) CULEK, Martin a kolektiv: *Biogeografické regiony ČR*, mapa 1:500 000. 1993.

Obr. 1. Krajina v okolí Hluku – panorama Kobylí hlavy a Hlucké kotliny ze Staré hory u Dolního němčí. Foto Pavel Šnajdara.

odlišitelné jednotky biogeografického členění krajiny na regionální úrovni. Členění vychází z potenciální bioty (nikoliv z aktuálního stavu krajiny). Základem pro vytváření bioregionů jsou geologické, půdní, klimatické, topografické, geobotanické, fytochorologické a zoochorologické mapy. Podle velikosti se rozlišují tzv. chory (z řečtiny, chora – prostor) a jejich podjednotky, mezochory, mikrochory a nanochory. Základní používanou jednotkou je mezochora. Podle tohoto hodnocení je okolí Hluku součástí Karpatské skupiny mezochor, konkrétně Blatnické mezochory, která je charakterizována jako pahorkatinná krajina budovaná horninami magurského flyše s výskyty mladotřetihorních usazenin a vyvěřelin při dolním toku řeky Olšavy. Má plošinatý povrch s drobnými kotlinami. Název podle obce Blatnice. Na jihozápadě území jsou horniny skalního podkladu pokryté spraší. Proto má mezochora pestrá mozaiku půd. Mezochora má teplé podnebí (T2). Řešené území náleží do provincie středoevropských listnatých lesů, k podprovincii západokarpatské – bioregion Hlucký. Vegetace 2. a 3. vegetačního stupně.⁴

Hlucký bioregion

Bioregion leží na východě jižní Moravy, přičemž zabírá jižní polovinu geomorfologického celku Vizovická vrchovina. Na konvexních

4) NOVÁK, Václav – HUDEC, Karel a kolektiv: *Živá příroda*. Vlastivěda Moravská, Země a lid, nová řada. Svazek 2. Brno 1997, s. 33.

svazích, zejména v jižním sektoru, potenciálně převažovaly teplomilné doubravy, výjimečně byly přítomny i šípákové doubravy. Na konkávních tvarech a v severním sektoru jsou vesměs typické karpatské dubohabřiny, okrajově se zastoupením buku, v kontaktu s doubravami lze místy předpokládat výskyt panonských dubohabřin. Podél vodních toků jsou nivy. Přítomnost primárního bezlesí je problematická, snad existovalo na sesuvech a maloplošně i kolem pramenišť. Přirozená náhradní vegetace je představována především subxerofilními lučnými společenstvy s nápadně bohatou druhovou diverzitou. Flóra je druhově velmi bohatá se zastoupením různých fytogeografických elementů a řady mezních i exklávních prvků. V lesní flóře převažují druhy typické pro západní Karpaty, například hvězdnatec čemeřicový (*Hacquetia epipactis*), ostřice chlupatá (*Carex pilosa*), ostřice převislá (*Carex pendula*). V nejteplejších polohách jsou v lesích hojně zastoupeny brslen bradavičnatý (*Euonymus verrucosa*), tušalaj chlupatý (*Viburnum lantana*), dřín obecný (*Cornus mas*), kamejnice modronachová (*Aegonyrion purpureocaeruleum*). V nelesní vegetaci je přítomna celá řada ponticko-panonských elementů, například hadinec nachový (*Echium russicum*), kavyl tenkolistý (*Stipa tirsia*) a len žlutý (*Linum flavum*), ale i kontinentální druhy bez vztahu k Panonii. K nim náleží například kozinec dánský (*Astragalus danicus*) a úložník pochybný (*Pseudolysimachion spurium*). Na minerálně nejbohatších půdách se vyskytují i subhalofilní druhy, například ostřice oddálená (*Carex distans*), ostřice ječmenovitá (*C. hordeistichos*), štírovník úzkolistý (*Lotus tenuis*), ledenec přímořský (*Tetragonolobus maritimus*). Zejména v minulosti se zde hojně vyskytovali zástupci čeledi vstavačovitých (*Orchidaceae*). V bioregionu převažuje teplomilná fauna zkulturnělé krajiny (například společenstva teplomilných měkkýšů) s občasnými invazemi východního prvku (kobyłka *Polysarcus denticauda*). Ta je na svazích doplněna unikátními torzy karpatské svahové lesostepi (vřetenuška smldníková), s počínajícím demontánním vlivem (můra *Lamprotes caureum*).

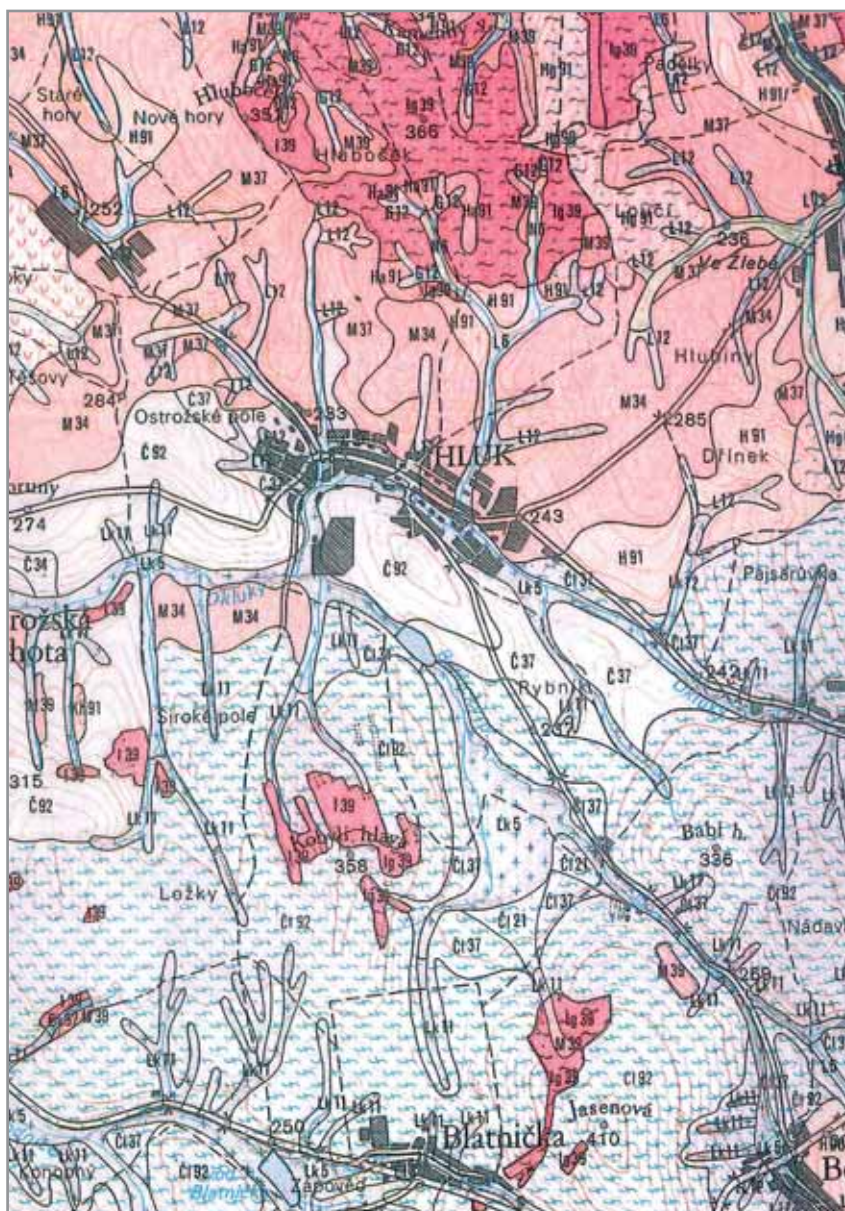
Pedologie (půdní poměry)⁵

Půdní poměry jsou dány vývojem v posledním, nejmladším geologickém období – kvarteru (čtvrtohorách). Dochází k zaoblování reliéfu, odvívání, splachování a ukládání sedimentů. V oblasti Hluku

5) NOVÁK, V. – HUDEC, K. a kolektiv: *Živá příroda*, s. 41–56.

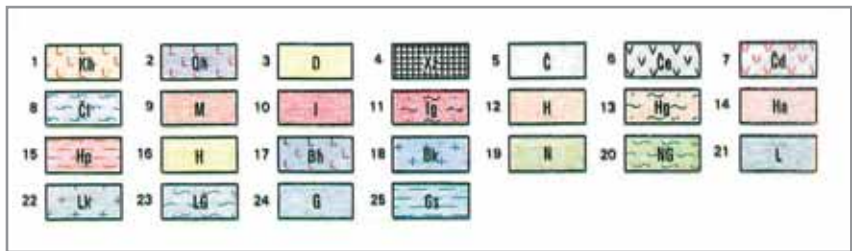
toky Okluky a Svodnice vytvářejí ploché akumulční terasy a náplavové kužele. Svahové sedimenty mají v Hlucké pahorkatině charakter jílovito-písčitých hlín, na jílovcovém substrátu písčito-jílovitých hlín, s úlomky podložních hornin. Průměrná mocnost sedimentů je 3 m.

V severní části hluckého katastru převažují půdy hnědozemního typu (hnědozem typická, hnědozem luvizemní, kambizem typická), v jižní části a na spraších pak černozemě (typická, pelická, hnědozemní a černicová s přechodem k černici), v nivách potoků černice.

Obr. 2 a. Mapa půdních typů v okolí Hluku - výřez z Půdní mapy ČR, list 35-11, 1:50 000, Český geologický ústav 1995.

Obr. 2 b. PŮDNÍ JEDNOTKY: 1 - Kh - ranker hnědý; 2 - Qh - pararendzina hnědá; 3 - D - arenosol; 4 - XŽ - antropogenní půda zavážková; 5 - Č - černozem; 6 - Če - černozem - erozní formy; 7 - Čd - černozem degradovaná; 8 - Čl - černozem lužní; 9 - M - hnědozemHg - hnědá půda oglejená; 14 - Ha - hnědá půda kyselá; 15 - Hp - hnědá půda podzolovaná; 16 - H - hnědá půda na píscích a štěrčích; 17 - Bh - pelosol hnědý; 18 - Bk - pelosol karbonátový; 19 - N - nivní půda; 20 - nivní půda glejová; 21 - L - černice; 22 - Lk - černice karbonátová; 23 - LG - černice glejová; 24 - G - glej; 25 - Gs - semiglej.

PŮDOTVORNÉ SUBSTRÁTY:
 2 - antropogenní sedimenty-zavážky; 5 - nivní uložení karbonátové střední;
 6 - nivní uložení nekarbonátové střední; 11 - deluviofluviální uložení karbonátové střední;
 12 - deluviofluviální uložení nekarbonátové střední; 18 - terasové štěrky nekarbonátové; 19 - výrazně skeletovité svahoviny z převážně karbonátově-silikátového materiálu;
 21 - výrazně skeletovité svahoviny z převážně neutrálního až kyselého materiálu; 30 - sapropely; 32 - naváté písky nekarbonátové; 34 - hlinité spraše; 37 - polygenetické hlíny karbonátové;
 39 - polygenetické hlíny kyselé, místy s výrazně skeletovitými svahovinami z převážně neutrálního až kyselého materiálu;
 58 - předkvartérní štěrky nekarbonátové; 63 - předkvartérní zahliněné a zajílené písky nekarbonátové; 66 - předkvartérní jíly nekarbonátové; 90 - vápnité břidlice normální a prachovce (flyšové); 92 - slínovce (flyšové); 93 - flyš v typickém vývoji - vápnitý; 98 - břidlice jílovité (flyšové).

Na křídovém útvaru a na vápencích se vyskytují pararendziny. Ojedinele na velmi malých plochách s vyšší hladinou spodní vody se vyskytují i půdy oglejené.

Charakteristika jednotlivých typů půd

Černozemě jsou zemědělsky nejcennější půdy. Jsou to půdy původních stepních oblastí s hlubokým nahromaděním kvalitního humusu a se sorpčně nasyceným půdním komplexem. Vyznačují se dobrou zásobou živin a neutrální případně slabě zásaditou reakcí. Jsou rozšířeny na středně těžkých sprašových pokryvech. Vyskytují se jižně Hluku, zejména ve střední části katastru, převážně v nivě mezi tokem Okluky a Boršickým potokem.

Hnědozemě se řadí ke kvalitním zemědělským půdám s širokým intenzifikačním zúrodňovacím využitím. Půdotvorným substrátem jsou převážně spraše a sprašové hlíny a uplatňuje se v nich ochuzení svrchní části půdního profilu o jíl, který se pak hromadí v podorničním horizontu. Snížená mocnost humusové vrstvy a nižší obsah humusu, dostatek teploty a vláhly iniciuje vysokou biologickou a mineralizační schopnost půd. Jejich výskyt v katastru je zejména severně města.

Černice jsou vysoce kvalitní zemědělské půdy v širším okolí řek na výše položených, původně nivních uloženíích. Mají vyšší procento kvalitního humusu. Vyskytují se v jižní části katastru v široké oblasti Kobylí hlavy a Babí hory.

Fluvizemě (nivní půdy) jsou mladé půdy vázané na nivy větších toků, rozvinuté z povodňových sedimentů, převážně hlinitopíscitě až jílovitohlinitě. Jsou to vrstevnaté usazeniny s nepravidelným rozložením humusu a s příznivou zásobou živin.

Pararendziny jsou specifickou skupinou půd vázaných na karbonátové a silikokarbonátové půdotvorné substráty. Jsou jen na malých plochách. Jsou většinou značně skeletovité a mají zhoršené fyzikální vlastnosti půd (nepříznivý vodní režim).

Klimatické poměry⁶

Celý hlucký katastr spadá do klimatické teplé oblasti (termofytika) T2 – oblast teplá, mírně vlhká, s mírnou zimou. Průměr ročních srážek je 589 mm.

Tab. Průměrné hodnoty klimatické oblasti T2

Počet letních dnů	50–60
Počet dnů s průměrnou teplotou 10°C a více	160–170
Počet mrazových dnů ledových dnů (24 hod. pod 0°C)	100–110 30–40
Průměrná roční teplota °C	8,7
v lednu	–2 až –3
v dubnu	8–9
v červenci	18–19
v říjnu	7–9
Průměrný počet dnů se srážkami větš. 1 mm	90–100
Srážkový úhrn ve vegetačním období	350–400
v zimním období	200–300
Počet dnů se sněhovou pokrývkou	40–50
Počet dnů zamračených	120–140
jasných	40–50

Vodní poměry⁷

Z hydrologického hlediska náleží hlucký katastr do úmoří Černého moře, povodí Dunaje, do kterého je odvodňován přítoky řeky Moravy, Boršickým potokem a říčkou Okluky.

Boršický potok pramení jz. od Horního Němčí ve výšce 490 m n.m., ústí zleva do Okluk u Hluku v 215 m n.m. Plocha povodí je 25,1 km², délka toku je 12,2 km a průměrný průtok u ústí je 0,08 m³/s.

Okluky pramení na svazích Lesné ve výšce 623 m n.m., ústí zleva do Moravy u Uherského Ostrohu v 175 m n.m. Plocha povodí je 121,3 km², délka toku je 31,1 km, průměrný průtok u ústí 0,40 m³/s.

6) QUITT, Evžen: *Klimatické oblasti Československa*. Studia Geographica 16, 1971, s. 1–79 + mapa 1:500 000.

7) VLČEK, Vladimír a kolektiv: *Vodní toky a nádrže*. Zeměpisný lexikon ČSR. Praha 1984.

8) <http://www.kronikahluk.cz/> – Hubáček, J.: *Vlastivědné čtení o Hluku*; cit. dne 29. května 2010.

9) <http://www.kronikahluk.cz/> – Kronika Hluku, 1961; cit. dne 29. května 2010: „Započalo se se stavbou vodní přehrady v trati Dílce pod Býčínou na Boršickém potoce. Tato stavba bude zhotovena nákladem 1.700.000 korun. Naplněna vodou bude zabírat plochu 12 hektarů a budou v ní nasazeny ryby. Už kdysi v dávné minulosti se v Hluku rybařilo, protože zde bylo několik rybníků.“

10) <http://www.kronikahluk.cz/> – Kronika Hluku, 1961; cit. dne 29. května 2010: „Rybaří letos brigádnicky zbudovali dva rybníky – jeden v Boršickém potoce („Podkova“), druhý na Bařině pod Starými horami. Dále vznikl rybník výtěrový a odchovný.“

11) Fabriciova mapa Moravy z roku 1569, vydání z roku 1625. Pavel Fabricius (1519–1589): matematik, astronom, botanik a osobní lékař rakouského císaře Maxmiliána II., se zajímal také o kartografii. Roku 1569, zřejmě na objednávku moravských stavů, vydal první mapu Moravy (protože, jak údajně řekl, se o to dosud nikdo nepokusil).

12) Fabricius na pozvání Jetřicha z Kunovic pobýval v Hluku a pramen sám navštívil, pozoroval a zaujal jej tak, že Jetřichovi sepsal a věnoval epigram na vodu hluckou, jak uvedeno a citováno v JANČAŘ, Josef: *Hluk – nejmladší město Slovácka*. Hluk 1970, s. 28

13) JORDAN, T. z Klausenburku: *Kníha o vodách hojitelých neb Teplících moravských* (1580), reprint Olomouc 1948.

14) Kaeriova mapa Moravy z roku 1620 s latinským vyznačením hluckého pramene *Fons aquam feruidam continue ebulliens*, Coronelliova mapa Moravy z roku 1692 s italským *Fonte de aqua calda*.

15) V práci JANČAŘ, J.: *Hluk*, s. 28, je uvedeno zaznamenání i na Komenského mapě Moravy. Tento údaj je však chybný. Komenský síce má v mapě zaznamenaný léčivý pramen, ale hlucký pramen v ní vyznačen není. Jde o omyl vzniklý tím, že byla Komenského mapa Moravy v určité době tak žadáná, že pod jeho jménem byla rozšiřována i Fabriciova mapa Moravy se zastaralým obsahem mapové kresby a zkomolenými názvy, kde byl zaznačen i hlucký vřivý pramen.

16) <http://www.kronikahluk.cz/> – Tajemná hlucká voda; cit. dne 29. května 2010: „Východním směrem od Hluku k Boršicím v poli zvaném „Rovné“ se nacházela od nepaměti studánka, které se říkalo „Vřivá voda“. Její existenci zaznamenal i známý český kronikář a dějepisec Kosmas. Zmiňuje se o ní ve svých spisech i T. Jordán z Klausenburku.“

17) SCHUBERT, Richard: *Die brannbaren Gase der angeblichen Mineralquelle von Hluk bei Ung. Ostra in Mahre*. Montanische Rundschau VI, 1914, s. 162.

18) <http://www.kronikahluk.cz/> – Tajemná hlucká voda; cit. dne 29. května 2010: „Majitel pozemku [František] Tesařík vykopal v roce 1914 blízko studánky 4 m hlubokou studnu, přičemž narazil na dřevěný rám. Do rána byla studna plná vody, takže od dalšího hloubení bylo upuštěno. Pozdějším odvodněním polí se voda ztratila. Vycházely jen plyny, které při zapálení hořely. Zkouškami bylo zjištěno, že v hloubce asi 100 m se nachází ložiska metanu. Po tomto objevu se našli podnikavci, kteří během druhé světové války po oficiálním povolení kutali na několika místech. Akce však skončila pro nedostatek finančních prostředků.“

Vodní nádrže

Historicky se ve středověku v okolí Hluku vyskytovala řada rybníků, které však postupně zanikly a byly přeměněny na zemědělskou půdu. Hlucká kronika říká, že „Za rybníky středověkého původu pokládáme rybník Brodský, Trněný, Zájankovský a rybník Horní. Jejich uváděné rozměry ukazují na dobu vzniku v 15.–16. století. Do této doby se hlásí i rybník Nový. O tomto rybníku čteme v urbáři panství ostrožského v roce 1592, kde jeho velikost je označena počtem 60 kop násady. V tomto urbáři se uvádí ještě rybník Nad mlýnem na 30 kop násady, dále čtyři rybníky nad městečkem v celkové výši 210 kop násady a dva rybníky pod městečkem, zvané Horní a Dolní Žabinec. Roku 1826 byly v Hluku Horní a Nový rybník vysušeny.“⁸ V současné době je na hluckém katastru vodní nádrž Nové díly (přehrada Býčina) vybudovaná v letech 1962–1963,⁹ rybník Podkova a tři rybníčky na Boršickém potoce pod Babí horou, vybudované rybaři v roce 1961.¹⁰

Vřivý pramen

Zvláštností, která proslavila Hluk již v 16. století, byl tzv. Vřivý pramen, který se nacházel v polní trati Rovné mezi Hlukem a Boršicemi u Blatnice pod Kobylí hlavou. Mělo se jednat o prohlubeň v polní mokřině, naplněnou vodou, kterou probublávaly plyny a vypadalo to jako by vřela, ale byla přitom studená (ač vřící stále chladným, zůstává). Tento úkaz byl tak neobvyklý, že se objevil i na Fabriciově mapě Moravy z roku 1569¹¹ jako jediný pramen a byla u něj poznámka „Ein Brunn súdt allzeit wie heiss Wasser“.¹² O jeho výjimečnosti svědčí i to, že se o něm zmiňuje a popisuje jej místo doslovu i Tomáš Jordán z Klausenburku ve své knize o léčivých vodách v roce 1580.¹³ Je zaznamenán i na dalších následných mapách Moravy,¹⁴ odvozených od mapy Fabriciovy, s výjimkou Komenského mapy v 17. století,¹⁵ jako vřivá voda. Měl ji zaznamenat i kronikář Kosmas.¹⁶ Podle publikovaných údajů byla v terénu neplodná kola bez vegetace, výrony plynu (metanu) probublávající prostou vodou, po zapálení hořel modrým plamenem. Pramen před I. světovou válkou zkoumal a popsal Richard Schubert.¹⁷ V místě byl opakovaný pokus o nalezení ropy v letech 1908?, 1914,¹⁸ 1930¹⁹ a v letech 1943/1944.²⁰ Další vrty, celkem jedenáct, byly provedeny v letech 1952–1953, byla zřízena jímací a kom-

presní plynová stanice a plyn využíván továrnou Autopal v Hluku. Pro nestálost výskytu byla těžba v roce 1975 ukončena.²¹ Díky odvodnění pozemků počátkem 20. století, vrtům a čerpání plynu zanikla i „vřivá voda“.

Zcela bezvýznamný, slabě sirovoříkový pramen vyvěrá přímo v obci.²²

Obr. 3. Okolí Hluku s vyznačenou vřivou vodou – výřez Fabriciovy mapy Moravy z roku 1569.

19) <http://www.kronikahluk.cz/> – Dufkova kronika Hluku v roce 1930; cit. dne 29. května 2010: „V Rovných polích bývala od pradávna studánka, ve které voda stále vřela, ač byla studená. Chodiváli na tu vodu lidé zdaleka, až ze Slovenska a každý tam nechal nějaké peníze nebo kus šatstva blízké nemocné osoby, neboť se věřilo, že je voda léčivá. Před válkou (asi rok 1908) však František Tesářík č. 39 dal tam vyřít jámu asi 2 m hlubokou v rozsahu 4x4 m. Myslel, že tam snad něco objeví. A jáma byla skutečně po nějaký čas plná vřící vody. Když byly pozemky odvodněny, voda se ztratila. Jáma byla zarovnána. Letos však Vávrovi Mitáčkovi č. 22 napadlo, že by tam mohla být nafta a navedl mě a Františka Hájka č. 180, abychom tam vrtali, a když tam něco bude, že to draho prodáme. Vypůjčili jsme si tedy od vdovy po studaňáři Hanusovi vrtací náčiní, vyřídili jsme si v těch místech kutací právo a vrtali. Navrtali jsme se do hloubky 30 m, víc už nám náčiní nestačilo. Začal odsud silně proudit plyn, který pěkně hořel. Vávra jel do Brna, aby tam našel někoho, kdo tomu rozumí a dal nám další pokyny. Přijel jakýsi dr. Šnábl, ohledal okolí, vzal si vzorky hlíny, zjistil sílu plynu a konstatoval, že je tam skutečně nafta. Dalí jsme mu hned plnou moc, aby to za určitých podmínek někomu prodal. Bylo nám slíbeno, že dostaneme 40 tisíc a bude nám zajištěno lehké zaměstnání. Brzo nato přijeli sem páni od firmy Vacum oil a nabídli nám daleko více. Plnou moc danou Šnáblovi jsme odvolali a požadavky své zvýšili. Šnábl od smlouvy odstoupil a Američané také, když totiž v Brně zjistili, že prvenství kutacích práv zde má stát a nikoliv my. Žádali jsme ministerstvo několikrát, sami i prostřednictvím obce, aby nám prioritu kutacích práv popustili anebo aspoň sami zde s vrtáním začali, ale bez výsledku.“

20) <http://www.kronikahluk.cz/> – Dufkova kronika Hluku; cit. dne 29. května 2010: (1943) „V rovnych polích začíná letos na jaře jakási německá firma vrtat naftu. Konečně se našel někdo, kdo provede to, co jsme my začali. ... V Rovném poli vrtáčka narazila na silné plyny, které znemožňovaly práci. Objednali a postavili proto jinou vrtáčku. Je to úplný obr a vrtá se dál.“; (1944) „Vrtáčka už se stěhuje pryč. Věž už je rozebrána a odvezena. Nenavrtali nic. Jen v té druhé díře u silnice je trochu oleje, který vytéká, ale jen slabě. Veškerá naděje, že tady u nás něco v zemi je, je marná.“

21) KOČMAN, Ladislav: *Geologické poměry okresu Uherské Hradiště*. Uherské Hradiště 1982, s. 35–36.

22) ZÝKA, Václav: *Minerální vody Moravy*. Zprávy vlastivědného ústavu v Olomouci 1962.

Vegetační poměry a květena

Fytogeograficky je okolí Hluku zařazeno do fytogeografické oblasti termofytika, fytogeografického obvodu panonského termofytika, fytogeografického okresu 19. Bílé Karpaty stepní,²³ Vegetační stupeň kolinní. V rámci rekonstrukce potenciální přirozené vegetace²⁴ jde o území převážně habřin a teplomilných doubrav, výjimečně i šípákových doubrav, v údolních polohách luhů s olšinami. Vlivem osídlení od neolitu byla velká část lesních porostů vyklučena s následným vznikem travních porostů, pastvin, luk, sadů a následně polí. Jde o ojedinělou, svéráznou oblast teplomilné vegetace a květeny, ve které má řada druhů rostlin místní centrum rozšíření v rámci moravské části Panonského termofytika. V lesní vegetaci se projevuje silný vliv karpatské lesní květeny, v nejteplejších a nejsušších částech je markantní vliv teplomilné květeny střední části jižní Moravy.

Historie zaznamenaného botanického výzkumu v okolí Hluku sahá do počátku 19. století,²⁵ kdy zde prováděl průzkum a sběry krajový fyzikus (lékař) z Uherského Hradiště Dr. Alois Carl. Jeho údaje byly publikovány v roce 1835.²⁶ Záznamy o květeně z daného území nalezneme následně i v dalších botanických publikacích.²⁷ Koncem 19. století zkoumal zdejší květenu a publikoval údaje z tohoto území profesor německého gymnázia v Uherském Hradišti Ludwig Schlögl.²⁸ Největším znalcem místní květeny byl učitel z Korytné Stanislav Staněk,²⁹ který zde působil zejména v období let 1922 až 1956. Ve stejném období zde byl prováděn také výzkum pod vedením profesora brněnské univerzity Josefa Podpěry.³⁰ Významnou událostí pak byla mezinárodní geobotanická exkurze uskutečněná pod Podpěrovým vedením v roce 1928, kdy jako významná lokalita byla navštívena i hlucká Kobylí hlava. První fytocenologické zápisy z oblasti publikoval v roce 1929 Pavel Sillinger.³¹ Květenou Hluka se zabýval v polovině 20. století i profesor hradištského gymnázia Josef Hubáček.³² Od roku 1980 květenu oblasti zkoumá řada dalších botaniků,³³ zejména hlucký rodák Michal Hájek.³⁴

Současný stav vegetace v lesích odpovídá přibližně potenciálně rekonstruovanému stavu. V dubohabřinách je částečný podíl buku, ve velmi bohatém podrostu roste například ostřice chlupatá (*Carex pilosa*), strdivka jednokvětá (*Melica uniflora*), lýkovec jedovatý (*Daphne mezereum*), lilie zlatohlavá (*Lilium martagon*), aron východní (*Arum orientale*), ladoňka rakouská (*Scilla drunensis*), srha hajní (*Dactylis*

23) SKALICKÝ, Vladimír: *Regionálně fytogeografické členění*. In: Stavomil Hejny – Bohumil Slavík a kolektiv: *Květena ČSR 1*. Praha 1988, s. 103–121.

24) NEUHAUSOVÁ, Zdenka a kolektiv: *Mapa potenciální přirozené vegetace České republiky*. Praha 1997.

25) PODPĚRA, Josef: *Jak se rozvíjel floristický průzkum Bílých Karpat*. Práce Moravsko-slezské akademie věd přírodních, 19/7, Brno 1948, s. 1–26.

26) ROHRER, Rudolf – MAYER, August: *Vorarbeiten zu einer Flora des Mahrischen Gouvernements oder systematisches Verzeichnis aller in Mahren in dem k. k. oster. Anheile Schlesiens Wildwachsenden bis jetzt entdeckten phanerogamen Pflanzen*. I –XIV. Brunn 1835, s. 1–218.

27) FORMÁNEK, Eduard: *Květena Moravy a rakouského Slezska*. Sv. I. a II. Brno 1887–1892.

28) SCHLÖGL, Ludwig: *Flora von Ung. Hradisch und Umgebung, Program des Obergymnasium in Ung. Hradisch*. 1875, s. 3–27; 1876, s. 3–10.

29) STANĚK, Stanislav: *Příspěvek ku květeně jižní části Moravských Karpat*. Sborník klubu přírodovědců Brno 8, 1925, s. 103–107.

30) PODPĚRA, Josef: *Otázka stepního komponentu ve střední Evropě I*. Sborník Přírodovědného Spolku Moravská Ostrava 6, 1931, s. 45–62; TÝŽ: *Rozbor květenného komponentu Bílých Karpat*. Spisy přírodovědné fakulty Masarykovy univerzity, L 5, 1951, s. 1–62.

31) SILINGER, Pavel: *Bílé Karpaty. Nástin geobotanických poměrů se zvláštním zřetelem ke společenským rostlinným*. Rozpravy královské české společnosti nauk, třída matematicko-přírodovědecká, Nová řada, č. III. Praha 1929, s. 1–73.

32) HUBÁČEK, Josef: *Chraňte v našem kraji původní rostlinstvo!* Vlastivědný sborník okresu Uhersko-hradištského 2, 1948, s. 86–88; TÝŽ: *Přírodní zajímavosti okresu uherskohradištského se zřetelem k ochraně přírody, část biologická*. Uherské Hradiště 1955; TÝŽ: *Rozšíření chráněných rostlin na okrese Uh. Hradištském*. Naším krajem. Sborník OPS v Uherském Hradišti 1, 1960, s. 21–25; TÝŽ – ŠEDA, Zdeněk: *Příspěvek k floristickému průzkumu okolí Uherského Hradiště*. Scripta Facultatis Scientiae Naturales UJEP Brunensis, Biologia 4, 6. Brno 1976, s. 159–172; HUBÁČEK, Josef: *Floristický výzkum na Uherskohradištsku*. In.: Vladimír Nekuda a kolektiv: *Uherskohradištsko*. Brno 1982, s. 51–70.

33) Petr Batoušek, Jaroslav Hrabec, Ivana Jongepierová, Vlasta Ondrová, Dagmar Záborská.

34) HÁJEK, Michal: *Floristický materiál z okolí Hluku*. Sborník Přírodovědného klubu v Uherském Hradišti 1, 1996, s. 18–27; TÝŽ: *Nejzácnější rostlinné druhy Hlucké pahorkatiny*. Zprávy Vlastivědného muzea v Olomouci 271, Přírodní vědy, Olomouc 1994.

Obr. 4. Vstavač nachový (*Orchis purpurea*) vyhledává spíše polostín – křoviny, řídké lesy, křovinné lemy lesů. Občas roste i na pastvinách či loukách od nížin po pahorkatiny. Je citlivý na hnojení. Vyžaduje alkalické půdy, spíše sušší. Je silně ohrožený druh naší flóry (C2), ve stejné kategorii je chráněn i zákonem (§2). Mezinárodně je chráněn i úmluvou CITES. Foto Pavel Šnajdara.

Obr. 5. Hořec hořepník (*Gentiana pneumonanthe*) roste na střídavě vlhkých bezkolencových loukách a pastvinách, lesních světlínách a lemech, od nížin až do podhůří. Hořec hořepník je rostlinou vzácnou. Je hodnocen jako druh silně ohrožený (C2) a ve stejné kategorii je chráněn i podle zákona (§2). Foto Pavel Šnajdara.

polygama), válečka lesní (*Brachypodium sylvaticum*) a řada dalších druhů. Na jižních expozicích teplomilných doubrav můžeme nalézt svídu dřín (*Cornus mas*), klokoč zpeřený (*Staphylea pinata*), medovník meduňkolistý (*Melittis melissophyllum*) nebo černýš hajní (*Melampyrum nemorosum*). Z hlediska lesnického začlenění jsou lesy zařazeny v přírodní lesní oblasti PLO 38 Bílé Karpaty. Převážně zde nalezneme 2. bukodubový a 3. dubobukový lesní vegetační stupeň.

Na odlesněných plochách vznikly v minulosti rozsáhlé plochy travinobylinné vegetace, velmi bohatého druhového složení. K typickým zástupcům těchto porostů patří sveřep vzpřímený (*Bromus erectus*), válečka prapořitá (*Brachypodium pinnatum*), třeslice prostřední (*Bri-za media*), hlaváč bledožlutý (*Scabiosa ochroleuca*), kozinec dánský (*Astragalus danicus*), hrachor panonský chlumní (*Lathyrus pannonicus ssp. collinus*), hrachor širolistý (*Lathyrus latifolius*), len žlutý (*Linum flavum*), len chlupatý (*Linum hirsutum*), vítod větší (*Polygala major*), kakost krvavý (*Geranium sanguineum*), bílojetel pětistý (*Dorycnium pentaphyllum*), černohlávek velkokvětý (*Prunella grandiflora*) aj. Na mělčích půdách a sušších místech byly dříve rozsáhlé porosty tzv. luho-vých stepí s výskytem kavylu tenkolistého (*Stipa tirsia*), vzácněji kavylu Ivanova (*Stipa joanis*), koniklece velkokvětého (*Pulsatilla grandis*), hlaváčku jarního (*Adonis vernalis*) nebo hadince červeného (*Echium russicum*). Z těchto rozsáhlých porostů se do dnešní doby dochovaly

Obr. 6. Kosatec sibiřský (*Iris sibirika*)

roste na vlhkých slatinných a rašelinných loukách, v mokřinách, v pásmu od nížiny až do podhůří, na Hlucku ve vlhké údolnici na Milejových loukách. V Červeném seznamu je zařazen do kategorie ohrožených druhů naší květeny (C3), zákonem je tento druh chráněn jako silně ohrožený (§2).
Foto Pavel Šnajdara.

Obr. 7. Hořec křížatý (*Gentiana cruciata*) roste na světlých a sušších loukách a pastvinách nebo v lemech křovin a lesů, na vápenci, především v pásmu od nížiny do podhůří, vzácně vystupuje až do hor. Je silně ohroženým druhem naší květeny (C2), zákonem je chráněn v kategorii ohrožených druhů (§3).
Foto Pavel Šnajdara.

Obr. 8. Ladoňka rakouská (*Scilla drunensis*) roste v lužních lesích a na loukách, v pásmu od nížin do pahorkatin. Z hlediska ohrožení je zařazena k silně ohroženým druhům naší květeny (C2), ve stejné kategorii je chráněna i podle zákona (§2).
Foto Pavel Šnajdara.

jen nepatrné zbytky na Kobylí hlavě a Milejových loukách.³⁵ Většina jich byla v uplynulých desetiletích rozorána, hnojením přeměněna v intenzivní druhově chudé louky a hůře využitelné zbytky byly zalesněny.

Pro celou oblast je také typický bohatý výskyt druhů středoevropských orchidejí (*Orchideace*). Na Hlucku se dodnes vyskytují vstavač vojenský (*Orchis militaris*), vstavač nachový (*Orchis purpurea*), vstavač osmahlý (*Orchis ustulata*), v lesích vemeník dvoulistý (*Platanthera bifolia*), vemeník zelenavý (*Platanthera chlorantha*), kruštík široolistý (*Epipactis heleborine*), kruštík růžkatý (*Epipactis muelleri*), okrotice

35) HRABEC, Jaroslav – ŠNAJDARA, Pavel – ZÁBRANSKÁ, Dagmar: *Potvrzení výskytu hadince červeného – Echium russicum J. F. Gmelin v Hlucké pahorkatině*. Sborník Přírodovědného klubu v Uherském Hradišti 5, 2000, s. 80–81.

bílá (*Cephalanthera damasonium*), okrotice dlouholistá (*Cephalanthera longifolia*), bradáček vejčitý (*Listera ovata*), hlístník hnízdák (*Neottia nidus avis*). Z dalších čeledí se vyskytují například hořce (*Gentianaceae*), z nich zejména hořec křížatý (*Gentiana cruciata*) a hořec hořepník (*Gentiana pneumomathe*). Nevratně zřejmě vyhynula řada dříve zde udávaných vzácných druhů³⁶ jako například rudohlávek jehlancovitý (*Anacamptis pyramidalis*), pětiprstka žežulník (*Gymnadenia conopsea*), kruštík bahenní (*Epipactis palustris*), sasanka lesní (*Anemone sylvestris*) atd.

Fauna – Živočichové – Zvířena

V popisovaném území převažuje teplomilná fauna zkulturnělé krajiny s občasnými průniky východních prvků. Ta je na svazích doplněná zbytky druhů karpatské svahové lesostepi. Ve stručném výčtu živočichů sledovaného území jsou uvedeny jen druhy, které jsou zajímavé či atraktivní a byly v popisovaném území zkoumány a prokazatelně zjištěny.

Pavouci (*Araneidea*)

Na Moravě je zaznamenán výskyt více než 700 druhů pavouků (v ČR 851) a obývají nejrozličnější prostředí včetně domácností. Cílený výzkum pavouků v okolí Hluku byl proveden pouze na Babí hoře v ro-

Obr. 9. Slíďák tatarský (*Lycosa singoriensis*) – se po padesáti letech vymizení opět šíří z jihu na naše území. Žije v podzemních norách, ze kterých vychází na lov jiného hmyzu. Foto Pavel Šnajdara.

36) HUBÁČEK, J.: Floristický výzkum na Uherskohradištsku, s. 61–64; TÝŽ: Proč Hlucká pahorkatina nebyla přičítána k chráněné krajinné oblasti Bílé Karpaty. In: Josef Hubáček: Poznáváme přírodu na Uherskohradištsku, chraňme ji. Uherské Hradiště 1988, s. 41–43.

ce 2007,³⁷ kde byl zjištěn výskyt šedesáti druhů pavouků ze sedmnácti čeledí, z nichž čtrnáct druhů je faunisticky významných. Jedná se o druhy, které na jižní či jihovýchodní Moravě dosahují severní hranice svého rozšíření. Z tohoto pohledu nejvýznačnějším nálezem je hojný výskyt slíďáka písečného (*Arctosa perita*), doloženého v České republice doposud jen ze tří písčitých lokalit ležících jižněji Hluku. Dalšími zjištěnými bioindikacně a faunisticky významnými druhy jsou pavučenka žlutonohá (*Entelecara flavipes*), slíďák úhorní (*Alopecosa accentuata*), u kterého se jedná o nejvýchodnější nález v rámci České republiky, slíďák křovinný (*Alopecosa trabalis*), zápredka měděná (*Agroeca cuprea*), zápredka teplomilná (*Agroeca lusatica*), zápredka Palliardiho (*Scotina palliardii*), skálovka vlhkomilná (*Drassyllus lute-tianus*), listovník písečný (*Thanatus arenarius*), běžník velký (*Xysticus robustus*), běžník tmavý (*Ozyptila pullata*). Z okolí Hluku jsou z posledního období i další pozoruhodné zjištění pavouků. Prvním je nález našeho největšího pavouka slíďáka tatarského (*Lycosa singoriensis*). Ten nebyl na území České republiky nalezen od roku 1944 a byl považován na našem území za vyhynulý druh. V roce 2004 byl však chycen u Drslavic na navážce hlíny dovezené z výkopu u hřiště v Hluku. Následným průzkumem pak byla na uvedeném místě zjištěna početná populace tohoto sklípkana, vyhrabávajícího si zemní chodby, ve kterých přebývá. V posledních letech se plošně šíří a v současnosti byl již

Obr. 10. Křížák pruhovaný (*Argiope bruennichi*) je původně středozemní druh, který byl ještě před padesáti lety ve střední Evropě vzácný. Do roku 1991 je jeho výskyt udáván pouze z jižní Moravy, nyní je hojný na celém území České republiky.

Foto Pavel Šnajdara.

37) Krajský úřad Zlínského kraje (= KÚ Zlín), MAJ-KUS, Zdeněk: Závěrečná zpráva inventarizačního arachnologického výzkumu PP Babí hora. Netištěný rukopis, 2007.

potvrzen z desítek dalších lokalit na území České republiky. Dalším zajímavým druhem je křížák pruhovaný (*Argiope bruennichi*), svým zbarvením připomínající vosu, který se úspěšně šíří Evropou ze středomoří na sever. Posledním novým druhem pavouka je nalezená zápřednice jedovatá (*Cheiracanthium punctarium*), která se také šíří plošně z jihu k severu a jejíž kousnutí je velmi bolestivé a může vyvolat i závratě a nevolnost. Nalezený jedinec v Hluku byl přinesen v kytici s rostlinami třtiny, v jejichž květenstvích si tento pavouk splétá hnízdo.

Roztoči (Acaricidae)

Z území Moravy je známo několik set druhů roztočů. Asi nejznámější z nich je klíště obecné (*Ixodes ricinus*), známé především jako nepříjemný cizopasník sající krev, který může přenášet virovový zánět mozkových blan nebo stále častější lymfskou boreliózu. Dalším nepříjemným cizopasníkem je zákožka svrabová (*Sarcoptes scabiei*) způsobující svrab, nepříjemné kožní onemocnění. Včelaře děsí roztočků včelí (*Acarapis woodi*) a v posledních letech zejména roztoč Jacobsonův (*Varroa jacobsoni*). Na vinné révě se projevuje plstovitými povlaky nebo hálkami vlnovník révový (*Eryophyes vitis*). Důležitou složkou půdní fauny jsou roztoči pancířníci (*Oribatei*), kteří se podílejí na tvorbě humusu.

Korýši (Crustacea)

Mezi korýše zahrnujeme většinou vodní živočichy, jako akvaristům známé perloočky, buchanky nebo blešivce a také raky, z nichž zde byl zjištěn v přehradě uměle vysazený rak bahenní (*Astacus leptodactylus*) a v toku Okluky rak říční (*Astacus astacus*).

Hmyz (Insecta)

Z Moravy je známo kolem 24 000 druhů hmyzu, patřících do 23 řádů.

Vážky (Odonata)

V rámci České republiky je známo 75 druhů, z okolí Hluku bylo doposud zjištěno dvacet druhů. V rámci provedených inventarizačních průzkumů chráněných území³⁸ a Hlucké pahorkatiny³⁹ byly zaznamenány motýlice lesklá (*Calopteryx splendens*), šídlatka hnědá (*Sympetma fusca*), šídlatka páskovaná (*Lestea sponsa*), šídlatka velká (*Lestes viridis*), šidélko brlooké (*Platycnemis pennipes*), šidélko ruměnné (*Pyrrhosoma nymphula*), šidélko větší (*Ischnura elegant*), šidélko páskované (*Coenagrion puella*), šidélko kroužkované (*Enallagma cyathigerum*), šidélko rudoočko (*Erythromma najas*), šidélko znamenáné (*Erythromma viridulum*), šídlo modré (*Aeshna cyanea*), šídlo pestré (*Aeshna mixta*), šídlo královské (*Aeshna imperator*), vážka

38) KÚ Zlín, rezervační kniha: ŠÁLEK, Pavel: Základní inventarizační zoologický průzkum obojživelníků, plazů a vážek v přírodní rezervaci Kobylí hlava. Netištný rukopis, 2005; TÝŽ: Základní inventarizační zoologický průzkum obojživelníků, plazů a vážek v přírodní památce Babí hora. Netištný rukopis, 2005.

39) KÚ Zlín, BEZDĚČKA, Pavel: Vážky Vizovických vrchů a Hlucké pahorkatiny. Netištný rukopis 2000.

Obr. 11. Kudlanka nábožná (*Mantis religiosa*) je teplomilný hmyz, obývající travnaté stepní a lesostepní lokality. Druh kriticky ohrožený, chráněný zákonem. Dnes však výrazný příklad, že by se měl její statut přehodnotit, jelikož se plošně šíří a je již běžným druhem naší přírody. Foto Pavel Šnajdara.

ploská (*Libellula depressa*), vážka čtyřskvrnná (*Libellula quadrimaculata*), vážka rudá (*Sympetrum sanguineum*), vážka žíhaná (*Sympetrum striolatum*), vážka obecná (*Sympetrum vulgatum*), vzácná a ohrožená vážka bělořitná (*Orthetrum albistylum*) a vážka černořitná (*Orthetrum cancellatum*).

Kudlanky (Mantodea)

Jsou zastoupeny na našem území jediným druhem, známou kudlankou nábožnou (*Mantis religiosa*), která se opět po desetiletích vymizení rozšířila na většinu teplejších území České republiky včetně okolí Hluku.

Motýli (Lepidoptera)

V České republice bylo zjištěno přes 3 100 druhů denních a nočních motýlů. V rámci inventarizačních průzkumů Kobyli hlavy a Babí hory⁴⁰ byly zaznamenány tyto zajímavé, vzácné, ohrožené a chráněné druhy: soumračník černoohnědý (*Heteropterus morpheus*), soumračník jitrocelový (*Ceterocephalus palaemon*), ohniváček černočárný (*Lycaena dispar*), ostruháček jilmový (*Satyrrium w-album*), otakárek fenyklový (*Papilio machaon*), otakárek ovocný (*Iphiclides podalirius*), batolec červený (*Apatura ilia*), bělopásek topolový (*Limenitis populi*), lišaj pryšcový (*Hyles euphorbiae*), přástevník kostivalový (*Euplagia quadripunctaria*), pestrokřídlec podražcový (*Zerynthia polyxena*). Další

40) KÚ Zlín, rezerviční kniha: KOPEČEK, František: Babí hora, Lepidopterologický průzkum v r. 1998. Netištěný rukopis, 1998; TÝŽ: Závěrečná zpráva z inventarizace Lepidopter v MZCHÚ Kobyli hlava za rok 2005. Netištěný rukopis 2005; TÝŽ: Závěrečná zpráva z inventarizace Lepidopter v MZCHÚ Babí hora za rok 2005. Netištěný rukopis, 2005.

Obr. 12. Otakárek ovocný (*Iphiclides podalirius*) – žije ostrůvkovitě na teplých křovinatých stráních a v sadech. Je chráněn v kategorii ohrožený druh. Foto Pavel Šnajdara.

Obr. 13. Vřetenuška čičorková (*Zygaena ephialtes*) se vyskutejuje na výslunných stráních, okrajích lesů a pasekách nejteplejších oblastí. Foto Pavel Šnajdara.

vzácné druhy: vřetenuška třeslicová (*Mesembrynus brizae*), bourovec hlohový (*Trichiura crataegi*), bourovec trnkový (*Eriogaster catax*), ostruháček dubový (*Neozephyrus quercus*), ostruháček kapiniový (*Satyrium acaciae*), ostruháček březový (*Theclea betulae*), perleťovec prostřední (*Argynnis adippe*), hnědásek černýšový (*Melitaea aurelia*), bourovec jetelový (*Lasiocampa triforii*), pabourovec jestřábníkový (*Lemonia dumi*), pabourovec pampeliškový (*Lemonia taraxaci*).

V minulosti byl z území uváděn i žluťásek barvoměnný (*Colias myrmidone*), který mizí celoplošně v Evropě. Na Hlucku byl naposle-

Obr. 14. Pestrokřídlec podražcový (*Zerynthia polyxena*) – je nezeměnitelný motýl naší fauny připomínající tropické druhy motýlů. Motýli preferují osluněné stanoviště s porostem podražců, stepi, lesostepi, louky, železniční násypy, zahrady nebo vinice.
Foto Pavel Šnajdara.

dy pozorován v roce 1983. Příležitostně je v území zjištěn i největší evropský motýl martináč hrušňový (*Saturnia pyri*) s rozpětím křídel i přes 15 cm.

Blanokřídli (Hymenoptera)

Do tohoto řádu patří vosy, včely, čmeláci a mravenci, z nich v okolí Hluku byli mapováni pouze čmeláci a příbuzní pačmeláci na lokalitách Babí hora a Kobylí hlava.⁴¹ V České republice žije 29 druhů čmeláků a devět druhů pačmeláků. Na Hluku z nich bylo zaznamenáno sedm druhů čmeláků a čtyři druhy pačmeláků. Jsou to čmelák zahradní (*Bombus hortorum*), čmelák skalní (*Bombus lapidarius*), čmelák hájový (*Bombus lucorum*), čmelák polní (*Bombus pascuorum*), čmelák luční (*Bombus pratorum*), čmelák lesní (*Bombus sylvarum*), čmelák zemní (*Bombus terrestris*), pačmelák ladní (*Psithyrus campestris*), pačmelák skalní (*Psithyrus rupestris*), pačmelák lesní (*Psithyrus silvestris*) a pačmelák panenský (*Psithyrus vestalis*).

Brouci (Coleoptera)

V České republice se vyskytuje přibližně 5 500 druhů brouků. Okolí Hluku nebylo dosud plošně zkoumáno z hlediska výskytu brouků. V rámci inventarizačních průzkumů Kobylí hlavy a Babí hory⁴² byly zaznamenány z vzácnějších a zajímavějších druhů brouků například střevlík Ulrychův (*Carabus ulrichii*), střevlík Scheidlerův (*Carabus scheidleri*), zlatohlávek tmavý (*Oxythyrea funesta*), zlatohlávek hu-

41) KÚ Zlín, BEZDĚČKA, Pavel: Mapování čmeláků Uherskohradištska, závěrečná zpráva za rok 2001. Netištěný rukopis 2001

42) KÚ Zlín, rezerváční kniha: KANDRNÁL, Ladislav: Závěrečná zpráva z inventarizace Coleoptera (cerambycidae, carabidae, buprestidae) za rok 2005, přírodní rezervace Kobylí hlava. Netištěný rukopis, 2005.

ňatý (*Tropinota hirta*), majka obecná (*Meloe proscarabeus*), kozlíček hnědý (*Dorcadion fulvum*), kozlíček (*Phytoecia virgula*), kravec třešňový (*Anthaxia candens*), roháč obecný (*Lucanus cervus*), zlatohlávek skvostný (*Potosia aeruginosa*).

Měkkýši (*Molusca*)⁴³

Na území České republiky žije v současnosti přes 240 zástupců, přičemž dvě třetiny z toho tvoří suchozemští plži. Většina z nich dosahuje jen nepatrných rozměrů, takže mnohdy zůstávají bez povšimnutí, přestože se s nimi můžeme setkat téměř ve všech biotopech.

V blízkém okolí Hluku se nacházejí biotopy, které vyhovují spíše těm méně náročnějším, a tedy běžnějším druhům plžů. Výjimkou jsou pozůstatky původních stepních luk, jmenovitě území Přírodní památka Babí hora a Přírodní památka Kobylí hlava. Obě přírodní památky skýtají vhodné podmínky pro výskyt zajímavé ekologické skupiny stepních plžů, kteří se přizpůsobili životu na slunných a suchých stanovištích. Na obou lokalitách byla například zaznamenána žitovka obilná (*Granaria frumentum*), asi 8 mm velký plž, obývající stepní stráně a xerothermní skály v teplých a suchých oblastech na bazických substrátech. V blízkosti vinogradů na Staré hoře severně od Hluku byly nalezeny další dva význačné stepní prvky. Skelnatka zemní (*Oxychilus inopinatus*) je přibližně 5 mm velký plž charakteristický skrytým způsobem života. Druhý druh, nápadnější nejen klasickým způsobem života na povrchu půdy, ale i velikostí ulity dosahující až 12 mm, je trojzubka stepní (*Chondrula tridens*), jejíž výskyt není na rozdíl od předchozích dvou zástupců vázán pouze na vápnatý podklad. Z primárních stepních stanovišť tento druh ustupuje, nejčastěji v důsledku jejich degradace až úplné likvidace, ale zároveň se začíná objevovat na náhradních stanovištích, jakými jsou pravidelně kosené meze, zahrádky, skalky apod. V rybnících a přehradě byly zjištěny bahenka živorodá (*Viviparus contectus*), bahnivka rmutná (*Bythinia tentaculata*), uchatka toulavá (*Radix peregra*), plovatka bahenní (*Lymnea stagnalis*), levatka říční (*Physa fontinalis*), terčovník vroubený (*Planorbis planorbis*), okružák ploský (*Planorbis corneus*), velevrub malířský (*Unio pictorum*) a škeble říční (*Adononta anatina*).

Obratlovci (*Vertebrata*)

Ryby (*Osteichthyes*)

Na území České republiky je 47 původních druhů ryb a v současnosti i dvanáct nepůvodních, dovezených z jiných oblastí světa, povětšinou z Asie. Na Hlucku se mezi uvedenými úlovkami⁴⁴ vyskytují kapr obecný (*Cyprinus carpio*), lín obecný (*Tinca tinca*), štika obecná

43) KÚ Zlín, DVOŘÁKOVÁ, Jana: *Měkkýši okolí Hluku*. Netištěný rukopis, 2010.

44) <http://www.mrshluk.cz> – přehled úlovků na revíru Okluka 1 v letech 2005–2008; cit. dne 29. května 2010.

(*Esox lucius*), sumec velký (*Silurus glanis*), úhoř říční (*Anguilla anguilla*), candát obecný (*Stizostedion lucioperca*), cejn velký (*Abramis brama*), jelec jesen (*Leuciscus idus*), jelec tloušť (*Leuciscus cephalus*), pstruh potoční (*Salmo trutta trutta*), nahrazovaný stále častěji severoamerickým pstruhem duhovým (*Salmo gaidnerii irideus*), bolen dravý (*Aspius aspik*), střevle potoční (*Phoxinus phoxinus*), mřenka mramorovaná (*Neomacheilus barbatulus*), okoun říční (*Perca fluviatilis*), plotice obecná (*Rutilus rutilus*), perlín ostrobřichý (*Scardinius erythrophthalmus*), karas obecný (*Carassius carassius*) v čisté formě již vymizel, kříží se a je nahrazován invazním karasem stříbřitým euroasijským (*Carrasius aureus gibelio*), z cizích nepůvodních druhů je pak vysazovaný tolstolobik bílý (*Hypophthalmichthys molitrix*) a amur bílý (*Ctenopharyngodon idella*).

Obojživelníci (Amphibia)

V České republice se vyskytuje osmnáct druhů obojživelníků, které dělíme na ocasaté (mloci a čolci) a bezocasé (žáby). Výzkumem obojživelníků v daném území se věnoval v posledním období učitel hradištského gymnázia Jan Dušek.⁴⁵ Zjištěni byli ropucha obecná (*Bufo bufo*), ropucha zelená (*Bufo viridis*), rosnička zelená (*Hyla arborea*), čolek obecný (*Triturus vulgaris*), skokan štíhlý (*Rana dalmatina*), skokan zelený (*Rana esculenta synklepton*), v Hlučocku⁴⁶ kuňka žlutobřichá (*Bombina variegata*) a skokan hnědý (*Rana temporaria*).

Plazi (Reptilia)

V České republice se vyskytuje celkem deset druhů plazů. Z tohoto počtu byly v okolí Hluku zjištěny ještěrka obecná (*Lacerta agilis*), užovka obojková (*Natrix natrix*), užovka hladká (*Coronella austriaca*) a slepýš křehký (*Anguis fragilis*).

Ptáci (Aves)

V České republice je zaznamenáno 362 druhů ptáků, z toho 201 hnízdicích a 161 nehnízdicích, pouze protahujících. Ptáky Hluku a jeho okolí dlouhodobě systematicky zkoumá zejména Petr Šimčík⁴⁷ a členové Ornitologického klubu, Jiří Sviečka a Petr Pavelčík. Ptáci jsou proto nejprozkoumanější skupinou živočichů v popisovaném území.

Podmínky pro ptáky jsou v okolí Hluku velmi dobré. Převládají zde z části biotopy otevřených prostor – pole a kulturní step, které jsou intenzivně zemědělsky využívány. V krajině jsou roztroušeny remízky, polní lesíky (Jasenová, Kobylí hlava), vinice, ovocné sady a nově vysazované biokoridory (Dolní Němčí, Vlčnov, Slavkov). Pouze na severu je lesní komplex Hlučock s převahou dubu a habru. Celé území se nachází v hlavní tahové cestě a to zejména dravců, pěvců,

45) DUŠEK, Jan: *Příspěvek k výskytu obojživelníků na Uherskohradištsku*. Sborník přírodovědného klubu v Uh. Hradišti 6, 2001, s. 268–276.

46) ŠTEFÁNEK, Jakub – PECHOVÁ, Lenka: *Výskyt obojživelníků a plazů v některých oblastech jiho-východní oblasti*. Sborník přírodovědného klubu v Uh. Hradišti 7, 2002, s. 295–312.

47) KÚ Zlín, ŠIMČÍK, Petr: *Výskyt a hnízdění ptactva v Hluku a jeho okolí v období 1973–2009*. Netištěný rukopis, 2010.

Obr. 15. Červenka obecná (*Erithacus rubecula*) upřednostňuje listnaté a smíšené lesy s hustým podrostem, parky, křovinaté stráně a zahrady zejména v blízkosti vody.
Foto Květoslav Fryšták.

Obr. 16. Sýkora modřinka (*Parus caeruleus*) obývá zejména smíšené lesy, parky a zahrady. Je častým návštěvníkem zimních krmítek.
Foto Květoslav Fryšták.

ale i bahňáků. Důležitou úlohu zde vytváří i potravní nabídka, tvořená drobnými hlodavci a hmyzem. Biotop lidských sídlišť a ostatních staveb vytvářejí specifické areály či hnízdní možnosti pro synantropní druhy ptáků.

Přehled zjištěných druhů ptáků

Řád: POTÁPLICE (*Gaviiformes*)

Potáplice severní (*Gavia arctica*)

Lze ji výjimečně pozorovat v době tahu od prosince do března. Její výskyt byl zaznamenán na přehradě v Hluku v době, kdy nebyla zamrzlá a to v letech 1975, 1978, 1985, 2000 v počtech 1–3 exemplářů.

Řád: POTÁPKY (*Podicipediformes*)

Potápka malá (*Tachybaptus fuscicollis*), potápka roháč (*Podiceps cristatus*). Uvedené druhy bylo možné pozorovat v průběhu celého sledovaného období. Občasně dochází k zahnízdění a to při vhodných podmínkách na malých vodních nádržích (1978, 1986).

Řád: VESLONOŽÍ (*Pelecaniformes*)

Kormorán velký (*Phalacrocorax carbo*). V dřívějších letech se uvedený druh zde nevyskytoval. V současné době jej lze pozorovat a to převážně v zimním období (2003, 2004, 2006, 2009).

Řád: BRODIVÍ (*Ardeidae*)

Volavka popelavá (*Ardea cinerea*). Druh, který se zde pravidelně vyskytuje a v současné době i běžně hnízdí.

Volavka bílá (*Egretta alba*). Často je možnost ji pozorovat na podzim společně s volavkou popelavou. V dřívějších letech její výskyt nebyl pozorován v takových počtech, spíše ojediněle.

Čáp černý (*Ciconia nigra*). Tento vzácný ptáčí druh je ojediněle pozorován na tahu. Jeho nejbližší hnízdiště se nachází v Boršicích u Blatnice a Slavkově.

Čáp bílý (*Ciconia ciconia*). Dříve pravidelně hnízdil (Hradištská ul., komín Autopalu, u hřiště v Ostrožské Lhotě). V současné době hnízdí pouze v okolních obcích (Dolní Němčí).

Řád: VRUBOZOBÍ (*Anseriformes*)

Většinu ptáků tohoto řádu lze pozorovat na tahu či při občasných potulkách. Můžeme zde pravidelně na tahu pozorovat: husu velkou (*Anser anser*), husu polní (*Anser fabalis*), kopřivku obecnou (*Anas strepera*), čírku obecnou (*Anas crecca*), dříve hnízdící čírku modrou (*Anas querquedula*) v letech 1974–1976, poláka velkého (*Aythya ferina*), poláka chocholačku (*Aythya fuligula*), výjimečně lžičáka pestrého (*Anas clypeata*) v letech 1976, 1985, 1998, 2001, na zimním tahu morčáka velkého (*Mergus merganser*) v letech 1978, 1988, 1995. Běžným hnízdícím druhem je kachna divoká (*Anas platyrhynchos*). S nárůstem počtů občas lze zaznamenat při přeletěch či občasně zastávce na přehradě v Hluku labuť velkou (*Cygnus olor*).

Řád: DRAVCI (*Falconiformes*)

Někteří ptáci tohoto řádu patří na Hluku a jeho okolí k běžným hnízdícím druhům. Stav jejich populace kolísá v jednotlivých letech v závislosti na potravní nabídce. Jedná se především o tyto druhy: káně lesní (*Buteo buteo*), poštolka obecná (*Falco tinnunculus*). V dřívější době to byl i jestřáb lesní (*Accipiter gentilis*) a krahujec obecný (*Accipiter nisus*). Populace těchto dvou druhů v posledním období značně poklesla. V současné době můžeme zaznamenat jejich zvýšený počet pouze v zimním období, kdy u nás zimují. Na přelomu tisíciletí můžeme zaznamenat rostoucí trend výskytu a hnízdění motáka pochopa (*Circus aeruginosus*). Hluk i jeho okolí se stává významným nocovištěm tohoto druhu v době jeho podzimního tahu. Ze vzácných druhů tohoto řádu je nutné uvést i občasně zahnízdění motáka lužního (*Circus pygargus*), který v našem okrese v současnosti hnízdí pouze v okolí Hluku. Ze vzácných výskytů na tahu zde můžeme pozorovat motáka stepního (*Circus macrourus* – odchyt Petr Pavelčík, Vlčnov), po celé období ojediněle dospělé i mladé ptáky orla královského (*Aquila heliaca*), orla skalního (*Aquila chrysaetos*), orla křiklavého (*Aquila pomarina*), poštolku rudonohou (*Falco vespertinus*, odchyt adultních

i juvenilních ptáků provedli opět Petr Pavelčík a Petr Šimčík), sokola stěhovavého (*Falco peregrinus*), raroha velkého (*Falco cherrug*, odchyt Petr Pavelčík, Petr Šimčík), v zimním období pak výskyt dřemlíka tundrového (*Falco columbarius*) a motáka pilicha (*Circus cyaneus*). Občasně lze zaznamenat i hnízdění ostříže lesního (*Falco subbuteo*) či jeho výskyt v hnízdním období. V dřívějším období (1973–1978) byl zaznamenán každoročně výskyt orlovce říčního (*Pandion haliaetus*) na přehradě. V současnosti jej lze pozorovat pouze na nejbližší lokalitě v Ostrožské Nové Vsi. Včelojed lesní (*Pernis apivorus*) patří mezi druhy, jejichž výskyt byl občasně zaznamenán. Nejbližší hnízdění bylo zaznamenáno ve Slavkově (Petr Šimčík, 1986). Nejméně lze zaznamenat výskyt luňáka červeného (*Milvus milvus*) a luňáka hnědého (*Milvus migrans*). Pozorování jsou většinou zaznamenána při sklizni píce, kdy tyto druhy přilétají za potravou z údolní nivy řeky Moravy, kde hnízdí.

Řád: HRABAVÍ (*Galliformes*)

Některé druhy tohoto řádu v minulosti bylo možné zaznamenat ve značné početnosti. Jednalo se především o koroptev polní (*Perdix perdix*), křepelku polní (*Coturnix coturnix*) a poslední době i o bažanta obecného (*Phasianus colchicus*). V první polovině devadesátých let 20. století byl zaznamenán výskyt bažanta královského (*Syrnaticus reevesii*) v lokalitě Hluboček, avšak šlo o jedince uměle odchované a vypuštěné.

Řád: KRÁTKOKŘÍDLÍ (*Raliiformes*)

Některé druhy tohoto řádu zde běžně hnízdí. Především na malých nádržích lze pozorovat slípku zelenonohou (*Gallinula chloropus*) nebo lysku černou (*Fulica atra*). Některé druhy občasně hnízdí a to v závislosti na hnízdních podmínkách chřástal polní (*Crex crex*), nebo chřástal vodní (*Rallus aquaticus*). V současné době můžeme na jarním či podzimním tahu pozorovat jeřába popelavého (*Grus grus*), který v dřívějším období přes toto území neprotahoval. Ojediněle lze na tahu zaznamenat chřástala kropenatého (*Porzana porzana*; Petr Šimčík, 2002).

Řád: DLOUHOKŘÍDLÍ (*Charadriiformes*)

Z tohoto řádu na území pravidelně hnízdí čejka chocholátá (*Vanellus vanellus*). Četnost tohoto druhu však po roce 2000 rapidně klesá. Dalším druhem, který hnízdil v minulosti a občasně za vhodných podmínek zahnízdí i nyní je kulík říční (*Charadrius dubius*) a v letech 1973–1984 písík obecný (*Actitis hypoleucos*). Sluka lesní (*Scolopax rusticola*) se pravidelně vyskytuje po celou dobu hnízdění. V době

jarního a podzimního tahu můžeme pozorovat tyto druhy: kulík bleďý (*Pluvialis squatarola*), kulík zlatý (*Pluvialis apricaria*), jespák malý (*Calidris minuta*), jespák šedý (*Calidris temminckii*), jespák obecný (*Calidris alpina*), jespák bojovný (*Philomachus pugnax*), vodouš bahenní (*Tringa glareola*), vodouš kropenatý (*Tringa ochropus*), vodouš rudonohý (*Tringa totanus*) a ojediněle slučka malá (*Lymnocyptes minimus*), bekasina otavní (*Gallinago gallinago*). Hnízdění racků chechtavých (*Larus ridibundus*) nebylo zaznamenáno. Jedná se vždy o jedince, kteří patří k populaci v Ostrožské Nové Vsi nebo na tahu. Ojediněle byl pozorován rybák černý (*Chlidonias niger*, 1975, 1985, 1997, 2002).

Řád: MĚKKOZOBÍ (*Columbiformes*)

Zástupci tohoto řádu vcelku běžně hnízdí. Jedná se především o tyto druhy: holub hřivnáč (*Columba palumbus*), hrdlička divoká (*Streptopelia turtur*), hrdlička zahradní (*Streptopelia decaocto*), na tahu pak i holub doupňák (*Columba oenas*). V biotopu lidských sídlišť lze zaznamenat zdivočelé populace holuba domácího (*Columba livia*).

Řád: KUKAČKY (*Cuculiformes*)

Kukačka obecná (*Cuculus canorus*) je typickým ptákem tohoto biotopu. Setkáváme se s ní na celém území.

Řád: SOVY (*Strigiformes*)

Ptáky tohoto řádu můžeme rozdělit na dvě skupiny. Ty, které pravidelně hnízdí na celém území nebo zahnízdí zcela výjimečně, a druhy, které na území mívají svá zimoviště. Mezi nejrozšířenější patří ka-

Obr. 17. Dudek chocholatý (*Upupa epops*) se s oteplováním klimatu a změnami hospodaření opět vrací do naší přírody, kde upřednostňuje stepní lokality a pastviny. Podmínkou pro jeho hnízdění je dostatek doupných stromů. Je veden jako silně ohrožený druh.
Foto Květoslav Fryšták.

Obř. 18. Vlha pestrá (*Merops apiaster*) patří k nejpestřeji zbarveným ptákům naší přírody. Zalétá k nám od Středozevního moře a v posledních letech i stále častěji hnízdí na vhodných lokalitách v kolmých stěnách pískoven a zemníků, kde si vyhrabává až 2 m hluboké hnízdní nory. Patří k silně ohroženým druhům.
Foto Květoslav Fryšták.

lous ušatý (*Asio otus*), následovaný puštíkem obecným (*Strix aluco*). Populace těchto druhů jsou stabilní. Výskyt sýčka obecného (*Athene noctua*) byl v období 1973 až 1985 výrazně vyšší, než je tomu nyní. Populace sovy pálené (*Tyto alba*) je omezena pouze na některé lokality. Dřívější populace hnízdící na věži kostela již vymizela. Výskyt výra velkého (*Bubo bubo*) lze zaznamenávat na přelomu osmdesátých a devadesátých let 20. století. V současné době pravidelně hnízdí v lokalitě Hluboček a celoročně se vyskytuje v lokalitě Kobylí hlava. Mezi zimující druhy patří kalous pustovka (*Asio flammeus*), který spolu s kalousem ušatým na tomto území má své zimoviště. Ojedinělé zahnízdění tohoto druhu bylo zaznamenáno ve vojtěšce, avšak neúspěšně (Petr Šimčík, 1987).

Řád: SROSTLOPRSTÍ (*Coraciiformes*)

Hlavním představitelem v tomto území je ledňáček říční (*Alcedo atthis*). Hnízdí pravidelně na obou tocích v území. V současnosti je jeho populace ohrožena vybudováním cyklostezky v těsné blízkosti hnízdiště. Pozorování vlhy pestré (*Merops apiaster*) bylo zaznamenáno pouze jedenkrát v roce 1989. Dudek chocholatý (*Upupa epops*) patřil k druhům, který v této krajině v minulém století pravidelně hnízdil. Po roce 2000 je pouze zaznamenán při jarním nebo podzimním tahu. Výskyt mandelíka hajního (*Coracias garrulus*) lze zaznamenat pouze z konce sedmdesátých a osmdesátých let 20. století a to v lokalitách Nový Dvůr a Ostrožská Lhota. V současné době se již nevyskytuje.

Řád: LELKOVÉ (*Caprimulgiformes*)

Lelek lesní (*Caprimulgus europaeus*) je pravidelně zaznamenán na tahu. Pouze v roce 1974 byl v hnízdním období nalezen mrtvý jeden exemplář v síti na místním fotbalovém hřišti.

Řád: SVIŠŤOUNI (*Apodiformes*)

Výskyt rorýse obecného (*Apus apus*) lze zaznamenat již od poloviny devadesátých let 20. století na místní škole. Výskyt tohoto druhu je zaznamenán i v okolních vesnicích.

Řád: ŠPLHAVCI (*Piciformes*)

Krutihlav obecný (*Jynx torquilla*) je pravidelným hnízdním druhem v sadech a umělých budkách. Jeho populace se udržuje na stejné výši. Žluna zelená (*Picus viridis*) patří mezi ne příliš hojné ptačí druhy, ale hnízdí na celém území. Žluna šedá (*Picus canus*) se vyskytuje zcela ojediněle. Hnízdění nebylo doposud prokázáno. Datel černý (*Dryocopus martius*) patří mezi druhy, které pravidelně hnízdí v Hlubočku a na Jasenové. Běžným druhem je strakapoud velký (*Dendrocopos major*). Na území se vyskytuje současně i strakapoud jižní (*Dendrocopos syriacus*). Hnízdní populace tohoto druhu je však početně značně nižší než u předcházejícího. Ostatní druhy jako je strakapoud prostřední (*Dendrocopos medius*), strakapoud malý (*Dendrocops minor*) se na území občasně vyskytují, ojediněle je zaznamenáno i zahrnutí (Petr Šimčík, 1984).

Řád: PĚVCI (*Passeriformes*)

Je to nejpočetnější řád ptáků, zahrnujících asi $\frac{1}{3}$ všech ptačích čeledí. Zde budou uvedeny pouze ty druhy, které na uvedeném území ojediněle hnízdí, nebo jejich populace se značně snížila, případně se vyskytují na tahu. Běžné druhy, jejichž populace je +/- stabilní nebudou citovány.

Chocholouš obecný (*Galerida cristata*), druh, který v dřívějších letech hnízdil, nebo se vyskytoval v zimním období. V současné době jej lze pouze zaznamenat v zimním období a to pouze v počtu několika jedinců. Hnízdění lze zaznamenat pouze v lokalitě Ostrožská Lhota a to jednoho až dvou párů. Konipas luční (*Motacilla flava*) v sedmdesátých letech 20. století ojediněle na území hnízdil. V současné době lze jej pozorovat pouze na jarním či podzimním tahu. Výskyt brkoslava severního (*Bombycilla garrulus*) lze pravidelně zaznamenat každou zimu. Počty jedinců se však liší v závislosti na invazi tohoto druhu v daném roce. Populace slavíka obecného (*Luscinia megarhynchos*) se pohybuje v počtu pět až osm párů. Neustálým turistickým tlakem v jednotlivých lokalitách v době hnízdění se však počet úspěšných

vyhníždění snižuje. Slavík modráček (*Luscinia svecica*) je občas pozorován na jarním tahu. Populace bramborníčka černohlavého (*Saxicola torquata*) zaznamenala po roce 1995 značný pokles. Výskyt bramborníčka hnědého (*Saxicola rubetra*) je zaznamenáván v současnosti pouze na tahu. Poslední hnízdění bylo zaznamenáno v roce 1992 na loukách u Jasenové. Bělořit šedý (*Oenanthe oenanthe*) se pravidelně vyskytuje na jarním a podzimním tahu. Byl zaznamenán výskyt v průběhu celého hnízdního období v lokalitě sesuvu u Hlubočku (Petr Šimčík, 2002–2003), avšak hnízdění nebylo prokázáno. Z rákosníků zde hnízdí rákosník zpěvný (*Acrocephalus palustris*), rákosník obecný (*Acrocephalus scirpaceus*), ojediněle rákosník proužkovaný (*Acrocephalus schoenobaenus*). Hnízdění rákosníka velkého bylo zaznamenáno v počtu 2–3 párů v letech 1973–1978 v rákosinách na přehradě a malé vodní nádrži „Podkova“. V současnosti již nehnízdí. Lejska šedého (*Muscicapa striata*) lze zaznamenat na celém území v biotopu lidských sídlišť a ostatních staveb. Ojediněle bylo zjištěno zahnízdění lejska bělokrkého (*Ficedula albicollis*) a to v dutině olše a osiky. Sýkořice vousatá (*Panurus biarmicus*) hnízdila v letech 1973–1977 v rákosinách na přehradě. V současné době se vyskytuje pouze ojediněle na podzim. Moudivláček lužní (*Remiz pendulinus*) pravidelně hnízdí podél toku Okluky. Počet hnízdních párů se udržuje v počtu 2–3 párů. V roce 1996 bylo zjištěno postavené a nedokončené hnízdo na bříze v lokalitě Kobylí hlava. Krkavec velký (*Corvus corax*) v minulosti nepatřil k ptačím druhům, který na území hnízdil. V současnosti tento druh hnízdí v počtu 1–3 párů. Sněhule severní (*Plectrophenax nivalis*)

Obř. 19. Chocholouš obecný (*Galerida cristata*) je ptákem jiho- a východoevropských stepí, který se přizpůsobil i životu v odlesněné kulturní stepi střední Evropy. Byl vázán zejména koňské pastviny a za koňskými potahy se stěhoval i do měst a vesnic. Se zánikem tažných koní vymizel i chocholouš a stal se jen vzácným zatoulancem. Je hodnocen jako ohrožený druh. Foto Květoslav Fryšták.

Obr. 20. Strnad obecný (*Emberiza citrinella*) patří k běžnějším ptákům zemědělské krajiny, staví si hnízdo na zemi ve staré trávě.
Foto Květoslav Fryšták.

je zimním hostem. Byla pozorována pouze jedenkrát a to v lednu 1974 (mladý samec).

Tento přehled obsahuje výsledky sledování za období 1973 až 2009 na území města Hluk a jeho okolí. Z uvedeného přehledu je zřejmé, že vymizely některé druhy a to mandelík hajní (*Coracias garrulus*), dudek chocholatý (*Upupa epops*) a značně poklesl stav sýčka obecného (*Athene noctua*). Nově byl zaznamenán krkavec velký (*Corvus corax*), výr velký (*Bubo bubo*), moták lužní (*Circus pygargus*) a zvýšený počet hnízdních párů můžeme zaznamenat i u motáka pochopa (*Circus aeruginosus*).

Výčet druhů by mohl být samozřejmě obsáhlejší. Cílem však bylo popsat některé významné druhy, jejich změny v četnosti a výskytu na sledovaném území.

Savci (Mammalia)

Na Moravě a ve Slezsku žije 78 původních druhů savců ze 6 řádů.

Hmyzožravci (Insectivora)⁴⁸

Na území České republiky žije deset druhů. Na Hluku byli zjištěni ježek východní (*Erinaceus concolor*), krtek obecný (*Talpa europaea*), rejsek obecný (*Sorex araneus*), rejsek malý (*Sorex minutus*), rejsec vodní (*Neomys fodiens*), rejsec černý (*Neomys anomalus*), bělozubka šedá (*Crocidura suaveolens*), bělozubka bělobřichá (*Crocidura leucodon*).

Letouni (Chiroptera)

Jsou u nás zastoupeni 21 druhy netopýrů a vrápenců. V okolí Hluku nebyli doposud podrobně zkoumáni. Z běžných pozorování jsou zaznamenáni netopýr velký (*Myotis mylis*), netopýr vodní (*Myotis daubentonii*) netopýr hvízdavý (*Pipistrellus pipistrellus*), netopýr rezavý (*Nyctalus noctula*), netopýr večerní (*Eptesicus serotinus*) a netopýr ušatý (*Plecotus auritus*).

Hlodavci (Rodentia)⁴⁹

V okolí Hluku se vyskytuje veverka obecná (*Sciurus vulgaris*), křeček polní (*Cricetus cricetus*), hraboš polní (*Microtus arvalis*), hrabošík podzemní (*Microtus subterraneus*), norník rudý (*Clethrionomys glareolus*), hryzec vodní (*Arvicola terrestris*), myšice lesní (*Apodemus flavicollis*), myšice křovinná (*Apodemus sylvaticus*), myšice malooká (*Apodemus microps*), myš domácí (*Mus musculus*), myška drobná (*Micromys minutus*), potkan (*Rattus norvegicus*), bobr evropský (*Castor fiber*),⁵⁰ ondatra pižmová (*Ondatra zibethicus*).⁵¹

Šelmy (Carnivora)⁵²

Trvale se na Hluku vyskytují lasice kolčava (*Mustela nivalis*), lasice hranostaj (*Mustela erminea*), kuna lesní (*Martes martes*), kuna

48) ANDĚRA, Miloš: *Atlas rozšíření savců v České republice - předběžná verze, III. Hmyzožravci (Insectivora)*. Praha 2000.

49) ANDĚRA, Miloš - BENEŠ, Bohuslav: *Atlas rozšíření savců v České republice - předběžná verze, IV. Hlodavci (Rodentia) - část 1 a 2*. Praha 2002 a 2001.

50) Bobr byl v území vyhuben již ve středověku a nyní se šíří z umělých výsadb v Rakousku a na Olomoucku. V okolí Hluku se vyskytuje od devadesátých let 20. století, kdy byl pozorován poprvé u Uherského Ostrohu. Byly již pozorovány pobytové znaky i kolem říčky Okluky nedaleko Hluku.

51) Ondatra pochází ze Severní Ameriky a byla v Evropě vysazena pro kožešinu v roce 1905 na Dobříšské knížetství Colorado-Mansfeldem. Od té doby se rozšířila po celé Evropě a ve velké části Asie.

52) ANDĚRA, Miloš - HANZAL, Vladimír: *Atlas rozšíření savců v České republice - předběžná verze, II. Šelmy (Carnivora)*. Praha 1996.

skalní (*Martes foina*), tchoř tmavý (*Mustela putorius*), jezevec lesní (*Meles meles*), liška obecná (*Vulpes vulpes*). Vlk (*Canis lupus*) byl v minulosti vyhuben a jeho výskyt připomínají jen názvy místních tratí Vlčí jamy a Pod Vlčíma jamama. Jeho současný nejbližší výskyt je v Beskydech. Na Ostrožsku byl zaznamenán psík mývalovitý (*Nyctereutes procyonoides*),⁵³ v roce 2006 byl u Podolí nalezen uhynulý, a tak poprvé v České republice prokázán, šakal obecný (*Canis aureus*),⁵⁴ který se šíří do střední Evropy od středozemního moře a Balkánu (Chorvatsko, Itálie). Naše původní kočka divoká (*Felis silvestris*) se již delší dobu v území nevyskytuje,⁵⁵ v oblasti Bílých Karpat kolem Javořiny je opět pozorován rys ostrovid (*Lynx lynx*), migrující ze Slovenska a Beskyd. Také medvěd hnědý (*Ursus arctos*)⁵⁶ se vyskytuje poslední desetiletí trvale v Beskydech a občas přechází a je pozorován i v severní části Bílých Karpat.

Zajícovití (*Leporidae*)⁵⁷

Jsou u nás zastoupeny druhy zajíc polní (*Lepus europaeus*) a králík divoký (*Oryctolagus cuniculus*). Oba se vyskytují v okolí Hluku.

Sudokopytníci (*Artiodactyla*)⁵⁸

V České republice je devět původních druhů sudokopytníků. Na Hluku srnec obecný (*Capreolus capreolus*), jelen evropský (*Cervus elaphus*), prase divoké (*Sus scrofa*),⁵⁹ los evropský (*Alces alces*, 1976 Ostrožsko, 1985 Bystřice pod Lopeníkem), dále jsou myslivci vysazeny nepůvodní druhy daněk skvrnitý (*Cervus dama*) a muflon (*Ovis musimon*).

Ochrana přírody a krajiny

ÚSES – územní systém ekologické stability

Cílem územního systému ekologické stability (dále ÚSES) je zajistit přetrvání původních skupin organismů v jejich typických (reprezentativních) stanovištích v podmínkách zkulturněné krajiny nebo vytvořit podmínky pro jejich návrat do krajiny. Realizace tohoto systému má zajistit trvalou existenci a reprodukci typických společenstev.

Skladebné části ÚSES

Biocentrum (dále BC) – je část krajiny, která svou velikostí a stavem ekologických podmínek umožňuje dlouhodobou existenci druhu a společenstev rostlin a živočichů.

Biokoridor (dále BK) – je část krajiny, která propojuje mezi se-

53) Psík mývalovitý se šíří do Evropy od čtyřicátých let 20. století, kdy byl uměle vysazen v evropské části Ruska. Původní je v severovýchodní Asii, Mandžusku, Číně, Japonsku a na východě Sibíře.

54) KOUBEK, Petr – NOVOTNÝ, Luboš – ČERVENÝ, Jaroslav: Šakal obecný v České republice. Svět myslivosti 4/08, 2008, s. 8–10.

55) Záznamy o odstřelu z Hluku jsou z let 1929 a 1935 (viz SKRÁŠEK, František: *Zvířena Gottwaldovského kraje*. Gottwaldov 1957), dále uveden zástřel v roce 1939 z lesa Hlubočku (viz HUBÁČEK, Josef: *Některá hlediska fauny Uherskohradištska*. In: Vladimír Nekuda a kolektiv: *Uherskohradištsko*. Brno 1982, s. 39–49).

56) <http://www.kronika.hluk.cz/> – Kronika Hluku, 1974; cit. dne 29. května 2010: „Letos se do polí zatoulal medvěd. Je to ojedinělý a vzácný případ. Byl viděn na kunovském poli a také ho zahlédl traktorista, který sekl v trati Kolébky kukuřici. O velkých škodách, které by snad způsobil, nebylo moc slyšet. Vybral pouze v okolí několik včelínů.“

57) ANDĚRA, M. – HANZAL, V.: *Atlas rozšíření savců v České republice*, s. 50–54

58) TAMTĚŽ, s. 5–49.

59) Zpočátku se prase divoké vyskytovalo volně na celém území, avšak během 18. století bylo zcela vyhubeno (poslední kus údajně uloven v roce 1801 u Hluboké nad Vltavou). Až v polovině 20. století se opětovně rozšířilo z obor a sousedních zemí, dnes žije prakticky všude a velmi hojně od nížní po horní hranici lesa.

bou biocentra způsobem umožňujícím migraci organismů, i když pro její rozhodující část nemusí poskytovat trvalé existenční podmínky.

Interakční prvek (dále IP) – je segment krajiny, který doplňuje biokoridory a biocentra. Jeho rozsah (na rozdíl od BC a BK) není metodicky upraven. Typickými interakčními prvky jsou ekotonová společenstva lesních okrajů, remízky, skupiny stromů, solitérní stromy v polích, společenstva na mezích a kamenicích, aleje kolem cest a vysokokmenné sady. Interakční prvky mají většinou menší plochu než biocentra a biokoridory, velmi často jsou prostorově izolovány. Systém IP liniového charakteru by měl navazovat na biocentra a biokoridory. Podle biogeografického významu a velikosti se skladebné části dělí na nadregionální, regionální a lokální biocentra (zkráceně NBC, RBC, LBC) a nadregionální, regionální a lokální biokoridory (zkráceně NBK, RBK, LBK).

Přehled nadregionálních a regionálních prvků ÚSES v k.ú. Hluk

kód	kategorie	název	Plocha (ha)	Délka (m)
7095	NBC	Hluboček	1649	
70074	RBC	Sv. Antonínek	1,61	
70075	RBC	Kobylí hlava	111	
70076	RBC	Jasenová	13,5	
8154	NBK	Hluboček – Čertoryje	31,57	6 504
80145	RBK	Kolébky – Hluboček	14,46	3 510
80146	RBK	Hluboček – Vlčnovský háj	18,48	4 275
80150	RBK	Jasenová – Kobylí hlava	2,16	765

Maloplošná zvláště chráněná území

Přírodní rezervace Kobylí hlava

Stepní louka a teplomilná doubrava 0,25 km jihovýchodně od kóty Kobylí hlava. Nachází se v nadmořské výšce 320–345 m n.m., v Hlucké pahorkatině, k.ú. Hluk, Vyhlášeno *Nariadením Okresního úradu v Uherském Hradišti č. 15/2002 ze dne 16. 9. 2002*. Výměra: 3,3858 ha. Ojedinelý zbytek původních kavylových luk a teplomilné doubravy v areálu Hlucké pahorkatiny. Přes malou velikost se zde zachovalo bohaté společenstvo původních kavylových stepí⁶⁰ s řadou chráněných a ohrožených druhů, například kavyl tenkolistý (*Stipa*

60) Vznik bělokarpatských stepí sahá do období boreálu asi před 10 000 lety. Již od neolitu byly tyto stepi udržovány pastvou a posléze kosením na celé ploše masívu Kobylí hlavy a Jasenové.

Tyto byly postupně rozorávány nebo zalesňovány. Vlastní území bylo zalesněno dubem a borovicí. Porost borovice byl naštěstí aktivními ochránci přírody postupně odstraněn, porost dubu se stabilizoval do podoby teplomilné doubravy. Luční část pak byla v letech 1998–1999 zbavena náletu dřevin a bylo obnoveno kosení.

tirsa), koniklec velkokvětý (*Pulsatilla grandiflora*), hlaváček jarní (*Adonis vernalis*), hadinec červený (*Echium russicum*) na severním okraji areálu, hořec křížatý (*Gentiana cruciata*), vstavač nachový (*Orchis purpurea*), oman mečolistý (*Inula ensifolia*), bělozářka větevnatá (*Anthericum ramosum*), kozinec dánský (*Astragalus danicus*), ostřice nízká (*Carex humilis*), ostřice horská (*Carex montana*), ostřice Micheliho (*Carex michelii*), kostřava žlábkatá (*Festuca rupicola*), škarda ukousnutá (*Crepis praemorsa*), štírovník Borbásův (*Lotus borbasii*), vousatka prstnatá (*Botriochloa ischaemum*) aj. V lesním porostu je rozšířena okrotice bílá (*Cephalanthera damasonium*), kosatec různobarevný (*Iris variegata*), kruštík širokolistý (*Epipactis helleborine*), kruštík růžkatý (*Epipactis muelleri*) a velmi vzácně i kruštík tmavočervený (*Epipactis atrorubens*). Na mezi při horní hranici (mimo území rezervace) byl objeven dnes již velmi vzácný plevel koukol polní (*Argostemma githago*). Byl zde zaznamenán výskyt například cikády chlumní (*Cicadetta montana*), křížáka pruhovaného (*Argiope bruennichi*), z motýlů vřetenušky čičorkové (*Zygaena ephialtes*), vřetenušky třeslicové (*Zygaena brizae*) a ostruháčka jilmového (*Satyrium w-album*). Část rezervace tvoří teplomilná doubrava s dubem zimním (*Quercus petraea*), jasanem ztepilým (*Fraxinus excelsior*) a lípou srdčitou (*Tilia cordata*).

Obr. 21. Koniklec velkokvětý (*Pulsatilla grandiflora*) – evropsky významný druh – předmět ochrany EVL Kobylí hlava a PP Nádavky. Roste na slunných a především vápencových stráních, na skalních i travnatých stepích. Je hodnocen jako silně ohrožený druh naší květeny (C2) a ve stejné kategorii je chráněn i zákonem (§2).
Foto Pavel Šnajdara.

Obr. 22. Kobylí hlava s hlaváčkem jarním (*Adonis vernalis*) a dalšími vzácnými druhy rostlin a živočichů je chráněnou přírodní rezervací i významnou lokalitou evropské soustavy Natura 2000.
Foto Pavel Šnajdara.

Přírodní památka Babí hora

Stepní louky a pastviny 0,12 km jihozápadně od kóty Babí hora. Přírodní památka se nachází v nadmořské výšce 330 až 350 m n.m. v Boršické pahorkatině, k.ú. Hluk. Vyhlášeno Nařízením Okresního úřadu v Uherském Hradišti č. 2 /1998 ze dne 16. 3. 1998. Výměra 1,70 ha. Zachování zbytku jedinečných stepních společenstev panonského termofytika s výskytem chráněných a ohrožených rostlinných i živočišných druhů. Vegetační kryt tvoří teplomilný trávník svazu *Bromion erecti*, ve kterém dominuje pýr prostřední (*Elytrigia intermedia*), válečka prapořitá (*Brachypodium pinnatum*) a ostřice chabá (*Carex flacca*). Z významných druhů se zde vyskytuje vstavač osmahlý (*Orchis ustulata*), hrachor panonský (*Lathyrus pannonicus* ssp. *collinus*), kosatec různobarvý (*Iris variegata*), oman mečolistý (*Inula ensifolia*), kozinec dánský (*Astragalus danicus*), kamejka modronachová (*Lithospermum purpurocaeruleum*), ledenec přímořský (*Tetragonolobus maritimus*), bělozářka větevnatá (*Anthericum ramosum*), snědek Kochův (*Ornithogalum kochii*) aj. Při okrajích území se nacházejí porosty podražce křovištního (*Aristolochia clematitis*) a dnes již vzácný plevel hlaváček letní (*Adonis aestivalis*). Lokalita je bohatá na teplomilný hmyz, žijí zde například motýli pestrokřídlec podražcový (*Zerynthia polyxena*), otakárek fenyklový (*Papilio machaon*), modrásek vikvicový (*Lysandra coridon*), perleťovec kopřivový (*Brenthis ino*), soumračník černohnědý (*Heteropterus morpheus*), stepní tesařík kozlíček hnědý (*Dorcadion fulvum*), kudlanka nábožná (*Mantis religiosa*) a řada jiných, zejména motýlů z čeledi modráskovitých.

Obr. 23. Ledenec přímořský (*Tetragonolobus maritimus*) - roste na vlhkých, vysychavých i suchých, někdy i zasolených loukách, pastvinách a na okrajích cest, v pásmu od nížin do pahorkatin, vzácně i v podhůří. Ledenec přímořský je zařazen k ohroženým druhům naší květeny (C3).
Foto Pavel Šnajdara.

Obr. 24. Vstavač osmahlý (*Orchis ustulata*) roste na výslunných loukách a pastvinách, vzácně i ve světlých lesích od nížin až do hor. Vstavač osmahlý patří ke kriticky ohroženým druhům naší květeny (C1), zákon jej chrání v kategorii silně ohrožených (§2). Podléhá také ochraně mezinárodní úmluvy CITES.
Foto Pavel Šnajdara.

Obr. 25. Přírodní památka Okluky je jediný povrchový výchoz púchovských slínů v rámci magurského flyše v České republice. V břehu potoka jsou odkryty světle cihlově červené slíny až slínovce náležející púchovským slínům hluckého vývoje bělokarpatské jednotky, které jsou zde cca 3 m mocné, zbývajících 5 m tvoří zvětraliny. Stáří výchozu odpovídá svrchní křídě – období kampán – maastricht před cca 65–70 miliony let. Foto Pavel Šnajdara.

Přírodní památka Okluky

Přirozený výchoz v levém nárazovém břehu potoka Okluky, cca 15 m dlouhý a až 8 m vysoký. Nachází se asi 1,5 km od středu obce Hluk v nadmořské výšce 210 m, v Hlucké pahorkatině, katastrální území Hluk. Vyhlášeno *Nařízením č. 14/2002 Okresního úřadu v Uherském Hradišti ze dne 16. 9. 2002*. Výměra 0,52 ha. Jediný povrchový výchoz púchovských slínů v rámci magurského flyše v České republice. V břehu potoka jsou odkryty světle cihlově červené slíny až slínovce náležející púchovským slínům hluckého vývoje bělokarpatské jednotky, které jsou zde cca 3 m mocné, zbývajících 5 m tvoří zvětraliny. Stáří výchozu odpovídá svrchní křídě – období kampán–maastricht před cca 65–70 miliony let.⁶¹ Lokalita je referenční pro púchovské slíny a je vhodná pro exkurzní účely a pro další studium.

Přírodní památka Pod Husí horou

Umělý zářez silnice s geologickým odkryvem asi 30 m dlouhým a 3 m vysokým. Nachází se na východním okraji vinice Husí hora (283 m n.m.) v nadmořské výšce 220 m, na jihozápadním okraji obce Hluk, katastrální území Hluk. Vyhlášeno *Nařízením č. 13/2002 Okresního úřadu v Uherském Hradišti ze dne 16. 9. 2002*. Výměra: 0,0315 ha.

Jediný povrchový výchoz hluckých vrstev v České republice – nejstarších sedimentů bělokarpatské jednotky. Odkryty jsou světle šedé jemně zrnité deskovité vápence, béžové a okrové slíny a šedé vápnité střípkovité jílovce hluckých vrstev hluckého vývoje bělokarpatské jednotky magurského flyše. Stáří sedimentů odpovídá spodní křídě – barrem–alb,⁶² kdy se v těchto místech rozlévalo druhohorní moře.

61) KREJČÍ, Oldřich et alii: *Význačné geologické lokality bělokarpatské jednotky magurského flyše*. In: *Geologický výzkum Moravy a Slezska v r. 1993*. Brno 1994, s. 21–23.

62) TAMTÉŽ.

Obr. 26. Přírodní památka Pod Husí horou – zářez silnice s geologickým odkryvem asi 30 m dlouhým a 3 m vysokým je jediný povrchový výchoz hluckých vrstev v České republice, nejstarších sedimentů bělokarpatské jednotky. Stáří sedimentů odpovídá období, kdy se v těchto místech rozlévalo druhohorní moře.
Foto Pavel Šnajdara.

Obr. 27. Přírodní památka Pod Husí horou – detail odkryvů tvoří světle šedé, jemně zrnité, deskovité vápence, béžové a okrové slíny a šedé vápnité střípkovité jílovce hluckých vrstev hluckého vývoje bělokarpatské jednotky magurského flyše. Foto Pavel Šnajdara.

Přírodní památka Nádavky

Louky a bývalé pastviny s teplomilnou flórou a faunou asi 1 km severně od obce Boršice u Blatnice. Nachází se na jižním úbočí kóty Nádavky (364 m n.m.) v nadmořské výšce 290 m, v Hlucké pahorkatině, k.ú. Boršice u Blatnice. Vyhlášeno *Nařízením č. 10/2002 Okresního úřadu v Uherském Hradišti ze dne 20. 5. 2002*. Celková výměra 0,3190 ha.

Bohatý výskyt vzácných teplomilných druhů rostlin v kolinním stupni panonského termofytika. Ze vzácných teplomilných druhů květeny je zde zastoupen například len žlutý (*Linum flavum*), kozinec dánský (*Astragalus danicus*), kozinec cizrnovitý (*Astragalus cicer*),

hadí mord nachový (*Scorzonera purpurea*), hadí mord španělský (*Scorzonera hispanica*), kosatec trávolistý (*Iris graminea*), kosatec různobarvý (*Iris variegata*), bělozářka větevnatá (*Anthericum ramosum*), růže galská (*Rosa gallica*), hrachor panonský chlumní (*Lathyrus pannonicus subsp. collinus*), náholník plamatý (*Archyrophorus maculata*), ledenec přímořský (*Tetragonolobus maritimus*) aj. Na jednom z mála míst v Hlucké pahorkatině se zde zachoval ohrožený druh motýla žluťásek barvoměnný (*Colias myrmidone*).

Přírodní památka Střečkův kopec

Malý lom asi 1,8 km SV od V okraje obce Blatnice. Výměra 0,11 ha, nadmořská výška 360 m, k.ú. Blatnice. Geologicky významná lokalita s jediným známým odkryvem tzv. antonínského souvrství. Lom vznikl těžbou kamene pro místní účely a má obvod cca 30 m a hloubku 0–4 m. Jsou zde zastoupeny prachovcovité slínovce a vápence magurského flyše a písčité vápence z doby svrchní křídly (mladších druhohor), v nichž byla nalezena zajímavá mikrofauna a vápnitý nanoplankton. Ve stěnách lomu se nachází ojedinělý výchoz nově vymezené litografické jednotky, tzv. křídly svatého Antonína. Výsledky vrtu v roce 1989 prokázaly, že jde o flyšové sedimenty zcela samostatného postavení, které tvoří křídlové bradlo začleněné do bělokarpatského příkrovu. Tím je lom typovou lokalitou antonínského souvrství. Lom na Střečkově kopci je jediným známým odkryvem tohoto souvrství a má velký význam pro časové souvislosti vývoje flyšového pásma rakouských Alp a Západních Karpat.

Obr. 28. Kosatec různobarvý (*Iris variegata*) roste ve stepích, na výslunných stráních, v lemech a na světlínách teplomilných doubrav, na písčínách, v pásmu od nížin až do pahorkatin. Kosatec různobarvý je silně ohrožený druh naší květeny (C2), z hlediska zákona je chráněn ve stejné kategorii (§2).
Foto Pavel Šnajdara.

Obr. 29. Růže galská (*Rosa gallica*) vyhledává suchá a slunná místa (meze, stráně i skalnaté, náspy, pastviny apod.). Vzhledem ke snížení lokalit výskytu byla růže galská zařazena mezi ohrožené druhy naší květeny (C3). Foto Pavel Šnajdara.

Obr. 30. Evropsky významná lokalita Babí hora – v území jsou dochována reprezentativní společenstva širokolistých suchých trávníků, mezofilních ovsíkových luk a teplomilných bazifilních doubrav, které hostí celou řadu teplomilných a ohrožených druhů.
Foto Pavel Šnajdara.

Obr. 31. Hrachor panonský (*Lathyrus pannonicus* ssp. *collinus*) roste na travnatých a křovinatých stráních, v lesních lemech i světlých lesích, většinou na bazickém podkladu, u nás v pásmu nížin až pahorkatin, až do nadmořské výšky 600 m. Hrachor chlumní patří mezi silně ohrožené taxony naší květeny (C2), zákon jej chrání dokonce v kategorii kriticky ohrožených druhů (§1).
Foto Pavel Šnajdara.

NATURA 2000⁶³

NATURA 2000 je soustava chráněných území evropského významu. Jejím prostřednictvím chráníme z evropského pohledu nejvzácnější a nejvíce ohrožené druhy živočichů, rostlin a nejcennější přírodní stanoviště. Cílem ochrany lokalit soustavy NATURA 2000 je zachování nebo zlepšení jejich stavu, a tedy ochrana biologické rozmanitosti v rámci celé Evropské unie. Každý stát Evropské unie je povinen podle stanovených kritérií vymezit odpovídající lokality a zajistit jejich ochranu. Soustava má dvě kategorie. Ptačí oblasti – PO (v České republice 41) a Evropsky významné lokality – EVL (v České republice 1082).

Evropsky významná lokalita Babí hora (kód CZ0720013) s celkovou rozlohou 49,29 ha. Lokalita se nachází cca 6 km J od Hluku, na svazích a na dně údolí Boršického potoka 2,1 km SSZ od obce Boršice u Blatnice. V území jsou dochována reprezentativní společenstva širokolistých suchých trávníků, mezofilních ovsíkových luk a teplomilných bazifilních doubrav, které hostí celou řadu teplomilných a ohrožených druhů. Lokalita je bohatá i na teplomilný hmyz. Vyskytuje se zde například pestrokřídlec podražcový (*Zerynthia polyxena*), tesařík (*Dorcadion fulvum*), kudlanka nábožná (*Mantis religiosa*) aj. Součástí území je přírodní památka Babí hora.

Evropsky významná lokalita Kobylí hlava (kód CZ0722201) o celkové rozloze 3,72 ha. Lokalita se nachází 3,5 km jižně od Hluku,

63) <http://www.nature.cz/natura2000-design3/hp.php>; cit. dne 6. srpna 2009.

na jihovýchodním svahu kóty Kobylí hlava (360 m). Poslední zbytek bělokarpatských kavylových porostů s celou řadou vzácných druhů, které se v Bílých Karpatech zachovaly pouze zde. Vegetaci tvoří druhotně bohatá společenstva kavylových stepí a travnatých společenstev sv. *Cirsio-Brachypodium pinnati*.

Početně velmi slabá, ale významná populace hadince červeného (*Echium russicum*) na severním okraji areálu druhu. Výskyt řady chráněných a ohrožených rostlin teplomilných trávníků. Území téměř kopíruje přírodní rezervaci Kobylí hlava.

Evropsky významná lokalita Jasenová (kód CZ0624066) o celkové rozloze 53,23 ha. Les a přilehlé louky na SZ svazích Jasenové (410 m n. m.), cca 4,5 km J od Hluku. Velmi zachovalá dubohabrová pařezina, většina porostů patří ke karpatským dubohabřinám. Přítomnost teplomilných prvků naznačuje přechod k panonským dubohabřinám, které se vyskytují v J části lokality. V okrajových částech přírodního komplexu se na místě bývalých trávníků s ponechanými starými duby vyvinuly středoevropské bazifilní teplomilné doubravy. V západní části přírodního komplexu se vyskytuje velmi zachovalý a reprezentativní porost asociace Pruno-Fraxinetum. Náhradní polopřirozenou vegetací jsou zde širokolisté suché trávníky sv. *Bromion erecti*, které však byly v minulosti intenzivně obhospodařovány, což vedlo k ochuzení druhového bohatství a k posunu společenstev směrem ke svazu Arrhenatherion. Velmi maloplošně se zde vyskytují lesní prameniště bez tvorby pěnovců, které výrazně ovlivňují mikroklima okolí.

Obr. 32. Evropsky významná lokalita Kobylí hlava s kavylem tenkolistým (*Stipa tirsia*) je posledním zbytkem kdysi rozsáhlých kavylových stepí jihozápadního předhůří Bílých Karpat. Foto Pavel Šnajdara.

Obr. 33. Hadinec červený (*Echium russicum*) – evropsky významný druh – předmět ochrany EVL Kobyli hlava, Jasenová, Milejovy louky je druh teplomilný, roste na slunných lesostepních stanovištích, na suchých stráních. Na jižní Moravě je udáván z několika posledních lokalit. Hadinec červený je jednou z nejvzácnějších rostlin České republiky. Je hodnocen jako kriticky ohrožený druh (C1), zákonem je chráněn ve stejné kategorii (§1). Foto Pavel Šnajdara.

V severovýchodní části se nachází velmi významná lokalita hadince červeného (*Echium russicum*). Další ohrožené druhy: česnek kýlnatý (*Allium carinatum*), bělozářka větvenatá (*Anthericum ramosum*), kozinec dánský (*Astragalus danicus*), zvonek hadincovitý (*Campanula cervicaria*), rožec krátkoplátečný (*Cerastium brachypetalum*),

rožec nízký (*Cerastium pumilum*), čilimník zelenavý (*Chamaecytisus virescens*), pcháč panonský (*Cirsium pannonicum*), plamének přímý (*Clematis recta*), dřín jarní (*Cornus mas*), dymnivka plná (*Corydalis solida*), chrpa chlumní (*Centaurea triumfettii* subsp. *axillaris*), bílojetel bylinný (*Dorycnium herbaceum*), kruštík modrofialový (*Epipactis purpurata*), brslen bradavičnatý (*Euonymus verrucosa*), pryšec mandloňovitý (*Euphorbia amygdaloides*), kakost krvavý (*Geranium sanguineum*), kosatec trávovitý (*Iris graminea*), kosatec různobarvý (*Iris variegata*), hrachor širolistý (*Lathyrus latifolius*), hrachor panonský chlumní (*Lathyrus pannonicus* subsp. *collinus*), bradáček vejčitý (*Listera ovata*), ochmet evropský (*Loranthus europaeus*), medovník meduňkolistý (*Melittis melissophyllum*), hlístník hnízdák (*Neottia nidus-avis*), vstavač bledý (*Orchis pallens*), vstavač vojenský (*Orchis militaris*), záraza žlutá (*Orobanche lutea*), smldník jelení (*Peucedanum cervaria*), plicník úzkolistý (*Pulmonaria angustifolia*), klokoč zpeřený (*Staphylea pinnata*), ledenec přímořský (*Tetragonolobus maritimus*), hlavinka horská (*Traunsteinera globosa*), jetel červenavý (*Trifolium rubens*), kozlík ukrajinský chlumní (*Valeriana stolonifera* subsp. *angustifolia*), violka divotvárná (*Viola mirabilis*).

Evropsky významná lokalita Milejovské louky (kód CZ00622166)

o celkové rozloze 10,96 ha. Stepní louka 1,7 km SZ od středu obce Blatnička, cca 9 km V od Veselí nad Moravou. Nedávno objevená, po-

Obr. 34. Hlaváček letní (*Adonis aestivalis*) – v minulosti byl v teplých oblastech poměrně běžným polním plevelem, dnes však patří k silně ohroženým druhům naší květeny (C2). Foto Pavel Šnajdara.

měrně početná populace na severním okraji celkového areálu druhu. Populace hadince červeného (*Echium russicum*) je navržena do soustavy monitoringu vybraných druhů rostlin významných z hlediska legislativy Evropské unie. Na lokalitě se vyskytuje cca 80 exemplářů. Stepní louky regenerující po hnojení v minulosti s dominancí sveřepu vzpřímeného (*Bromus erectus*), v minulosti kavylu tenkolistého (*Stipa tirsia*). Další významné druhy rostlin: hlaváček jarní (*Adonis vernalis*), kozinec dánský (*Astragalus danicus*), chrpa chlumní (*Centaurea triumfettii*), kosatec různobarevný (*Iris variegata*), hrachor panonský chlumní (*Lathyrus pannonicus* subsp. *collinus*), rozrazil vstavačovitý (*Pseudolysimachion orchideum*), růže galská (*Rosa gallica*).